AMBASADA RP W BRUKSELI

PRAKTYCZNY PORADNIK DLA OBYWATELI POLSKICH PRZYJEŻDŻAJĄCYCH DO PRACY NA TERYTORIUM BELGII

BRUKSELA, maj 2011 r.

1. BELGIA. INFORMACJE PODSTAWOWE.

2. WJAZD NA TERYTORIUM BELGII.
2.1. System prawny
2.2. Informacje praktyczne dla przyjeżdżających – w skrócie

3. PRAWO POBYTOWE.
3.1. Pobyt do trzech miesięcy
3.2. Meldunek
3.3. Pobyt powyżej trzech miesięcy

4. PRACA I PODATKI W BELGII.
4.1. Podstawowe zasady prawa pracy
4.2. Praca sezonowa
4.3. Pomoc w sytuacji sporu z pracodawcą
4.4. Opodatkowanie dochodów z pracy w Belgii
4.5. Polsko-belgijska Konwencja o unikaniu podwójnego opodatkowania

5. ŚWIADCZENIA SOCJALNE.
5.1. Zasiłek rodzinny
5.2. Zasiłek dla bezrobotnych
5.3. Bezrobocie tymczasowe
5.4. Świadczenia przedemerytalne
5.5. Zasiłek porodowy

6. SZCZEPIENIA, SŁUŻBA ZDROWIA.
6.1. Szczepienia
6.2. Ubezpieczenie przy pobytach turystycznych
6.3. Ubezpieczenie zdrowotne w Belgii

7. SZKOŁA W BELGII.
7.1. Organizacja systemu szkolnictwa

7.2. Nauczanie języka polskiego w belgijskich szkołach państwowych
7.3. Szkolny Punkt Konsultacyjny

8. INFORMACJE DLA KIEROWCÓW I POSIADACZY SAMOCHODÓW.
8.1. Obowiązek przerejestrowania samochodu
8.2. Podstawowe zasady dot. korzystania z samochodu i dróg w Belgii

9. PRZYDATNE INFORMACJE I ADRESY.
9.1. Przepisy celne
9.2. Bezpieczeństwo
9.3. Bezdomność
9.4. Informacje o zagrożeniach (handel ludźmi)
9.5. Święta w Belgii
9.6. Przydatne adresy

10. ADRESY POLSKICH PRZEDSTAWICIELSTW DYPLOMATYCZNYCH I KONSULARNYCH W BELGII.

Uwaga: Niniejsze opracowanie jest jedynie materiałem informacyjno-promocyjnym i nie ma mocy prawnej. Wydział Konsularny Ambasady RP w Brukseli nie ponosi odpowiedzialności za skutki decyzji i działań podjętych na podstawie zawartych w nim informacji. Moc wiążącą posiadają jedynie belgijskie przepisy w języku francuskim, niderlandzkim bądź niemieckim.

1. BELGIA - INFORMACJE POSTAWOWE

Królestwo Belgii - państwo w zachodniej Europie, nad Morzem Północnym. Bruksela to stolica Belgii, a także "stolica" Unii Europejskiej. Kraj należy do Unii Europejskiej (UE), Unii Zachodnioeuropejskiej (UZE), ONZ oraz NATO.

Belgia jest jednym z najlepiej rozwiniętych i uprzemysłowionych państw w Europie. Główne gałęzie przemysłu to usługi (73%), przemysł (25%), rolnictwo (2%). Belgia posiada najgęstszą sieć kolejową na świecie (3437 km) oraz jest jednym z głównych ośrodków koronkarstwa. Poza tym wyrób piwa i czekolady to również belgijska specjalność. Klimat tego kraju jest umiarkowany, ciepły, morski, z zachmurzeniami i częstymi opadami oraz mgłami. Dlatego też zimy są tu dość ciepłe i zazwyczaj bezśnieżne. Większą część powierzchni stanowią niziny i doliny. Kierowcy pamiętać powinni, iż w Belgii obowiązują limity prędkości: na autostradach – 120 km/godz., na drogach szybkiego ruchu (o oddzielonych jezdniach dla każdego kierunku) – 90 km/godz., na drogach na obszarze niezabudowanym – 70 km/godz., na obszarze zabudowanym – 50 km/godz. Preferuje się tu także zasadę pierwszeństwa pojazdów nadjeżdżających z prawej strony. Dopuszczalny poziom alkoholu we krwi maksymalnie może wynosić 0,5 promila.

Ustrój polityczny - monarchia konstytucyjna
Język urzędowy - francuski, niderlandzki, niemiecki
Język używany - francuski, niderlandzki, niemiecki, waloński
Stolica - Bruksela
Typ państwa - demokracja
Głowa państwa - król Albert II
Powierzchnia całkowita - 30 528 km²
Gęstość zaludnienia - 346 osób/km²
Skład etniczny - Flamandowie - 60%, Walonowie - 39%, inni - 1%
Jednostka monetarna - 1 euro
Religia - chrześcijanie 90% (gł. katolicy 75%); muzułmanie 3%; inni 7%

Strefa czasowa UTC +1 – zima, UTC +2 – lato
Kod telefoniczny - +32
Najwyższy punkt - Signal de Botrange 694 m n.p.m.
Najniższy punkt - Morze Północne 0 m n.p.m.
Największe miasta - Bruksela (stolica), Liège, Antwerpia, Gandawa, Charleroi, Brugia, Namur
Granica lądowa - oda północy z Holandią (450 km), na wschodzie z Niemcami (167 km), na południowym - wschodzie z Luksemburgiem (148 km), na zachodzie z Francją (620 km)
Rzeki - Skalda, Moza, Sambra, Leie, Dender, Senne, Rupel, Ourthe, Ambléve
Podział administracyjny - 10 prowincji: Antwerpia, Brabancja Flamandzka, Flandria Wschodnia, Flandria Zachodnia, Limburgia, Hainaut, Liège, Luksemburgia, Namur, Brabancja Walońska
Elektryczność - 230V / 50 Hz

KLIMAT I POGODA W BELGII. Belgia położona jest w strefie klimatu umiarkowanego ciepłego, morskiego. Średnia miesięczna temperatura powietrza kształtuje się następująco:

- styczeń 2-3°C - Belgia Niska i Średnia
- lipiec 16-18°C - Belgia Niska i Średnia
- styczeń 0°C - Ardeny
- lipiec 15°C – Ardeny

Roczna suma opadów atmosferycznych waha się od 700 mm w Belgii Niskiej i Średniej do 1200-1600 mm w Ardenach.

KUCHNIA BELGISJKA. Kuchnia Belgijska jest stosunkowo mało znana spośród kuchni europejskich. Stereotypowo uznawana jest za niezbyt urozmaiconą. Jednakże obecne obszary Belgii już w średniowieczu były potęgą kulinarną, a to dzięki obfitości egzotycznych przypraw i produktów, gdyż przez tutejsze tereny przechodziły główne szlaki handlowe (między innymi szlak morski z Indii). Często zatem występowały takie przyprawy jak imbir, cynamon, szafran, pieprz, czy gałka muszkatołowa. Belgowie do dziś wykorzystują w swoich kuchniach wiele importowanych produktów. Wędliny, sery i musztardy sprowadzają z Francji, małże z Holandii, a zioła, przyprawy i korzenie - praktycznie z całego świata. W Belgii po raz pierwszy przyrządzono frytki (pomme frites) i to, że Amerykanie uważają je za swój wynalazek nie

zmienia faktu, że to właśnie Belgia jest królestwem frytek. W małych kioskach na ulicach Belgii (frituur lub fritkot) podaje się najlepsze, najbardziej kruche i pachnące frytki na świecie. Belgia była również pierwszym krajem w Europie, w którym zaczęto wyrabiać czekoladę, bo to właśnie tu trafiło pierwsze ziarno kakaowca. W Belgii po raz pierwszy zrobiono praliny (w 1912 roku)

Ponadto belgijskie gusta kulinarne wzbogaca cykoria i piwo. Biało - żółta odmiana cykorii wyhodowana w 1830 roku do dziś stanowi podstawowy produkt w kuchni belgijskiej. Natomiast piwo, którego Belgowie mają ponad 400 gatunków jest nie tylko napojem, ale również dodatkiem do większości potraw np. lapin à la bière (zając w piwie). Piwo belgijskie jest zazwyczaj ciemne i mocne, z bardzo mocnym akcentem smakowym dodatków (przyprawy korzenne, owoce). Piwo dodawane do potraw nadaje mięsom kruchość, rybom aromat, a warzywom goryczkę. Najlepsze gatunki produkują mnisi z zakonu trapistów: Westmalle, Westvleteren, Achel, Chimay, Orval, Rochefort.

CO WARTO ZOBACZYĆ W BELGII. Belgia odwiedzana jest przez około 5 milionów turystów rocznie. Kilkakrotnie więcej przejeżdża przez ten kraj tranzytem (np. udających się promem do Anglii). Ruch turystyczny skupia się przede wszystkim w zabytkowych miastach kraju - **Brukseli, Antwerpii, Gandawie, Brugii.** W Brukseli warto zobaczyć: **Grand Place** (jeden z najładniejszych rynków Europy, **Katedrę św. Michała i Guduli**, **Manneken Pis, Atomium**, **Mini Europę**, **stadion Heysel**, **budynek Parlamentu Europejskiego.**

2. WJAZD NA TERYTORIUM BELGII.

Obywatele polscy korzystają z prawa do swobodnego przepływu osób w ramach Unii Europejskiej/Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Dokumentem podróży uprawniającym do bezwizowego wjazdu i pobytu (niezależnie od jego celu) na terytorium Królestwa Belgii do 90 dni jest ważny paszport bądź dowód osobisty. Przed wyjazdem należy się upewnić, czy dokument jest w wystarczająco dobrym stanie technicznym i pozwala na stwierdzenie tożsamości. Prawo swobodnego przemieszczania się i pobytu otrzymuje też członek rodziny

obywatela UE, niezależnie od jego przynależności państwowej. Ograniczenia swobodnego przemieszczania się i pobytu mogą mieć miejsce jedynie w przypadkach zagrażających polityce bezpieczeństwa państwa i zdrowiu publicznemu.

2.1. System prawny

Belgia jest monarchią konstytucyjną i państwem federacyjnym. Posiada federalny rząd i parlament do którego należy: Izba Reprezentantów i Senat. Parlament oraz rząd nadzorują wszystkie kwestie mające związek z ogólnymi interesami państwa. Belgia składa się z 3 autonomicznych regionów, które posiadają własną władzę wykonawczą i legislacyjną (Region Stołeczny Brukseli, Region Flamandzki, Region Waloński) oraz 3 wspólnot językowych (francuskiej w Walonii oraz Brukseli, flamandzkiej we Flandrii oraz Brukseli, niemieckiej w prowincji Liège). Belgia jest podzielona na 10 prowincji, gdzie do Regionu Flamandzkiego należy: Antwerpia, Brabancja Flamandzka, Limburgia, Flandria Wschodnia, Flandria Zachodnia, a do Regionu Walonii: Brabancja Walońska, Hainaut, Liège, Luksemburg, Namur. Najniższym stopniem podziału administracyjnego są gminy, których jest 589.

Osoby zamieszkujące w Belgii podlegają różnym kategoriom przepisów prawa. Stosują się do nich nie tylko przepisy wydawane przez federalne władze belgijskie, ale również przepisy wydawane przez jednostki niższego szczebla, takie jak prowincje i lokalne okręgi. Belgia jest również członkiem wielu organizacji międzynarodowych i ponadnarodowych takich jak ONZ, Unia Europejska, Rada Europy oraz NATO.

W odniesieniu do krajowego prawa belgijskiego normą najwyższej rangi jest Konstytucja. W wyroku wydanym dnia 27 maja 1971 r. Sąd Kasacyjny uznał, że wszystkie dokumenty międzynarodowe i ponadnarodowe stoją wyżej w hierarchii niż jakiekolwiek dokumenty krajowe, a więc wyżej niż Konstytucja. Gdyby rozporządzenie europejskie było sprzeczne z Konstytucją, pierwszeństwo miałoby właśnie to rozporządzenie.

Wewnętrzne dokumenty legislacyjne w Belgii znajdują się głównie na dwóch równoległych poziomach: federalnym oraz szczeblu jednostkowym (wspólnotowym i regionalnym). Każdy z

nich jest niezależny w stosunku do drugiego. Federalne dokumenty legislacyjne znane są pod nazwą ustaw, natomiast dokumenty wydawane przez trzy Wspólnoty - flamandzką, francuską i wspólnoty niemieckojęzyczne - oraz przez regiony flamandzki i waloński zwane są dekretami. Dokumenty wydawane przez Region Stołeczny Bruksela noszą nazwę rozporządzeń. Dokumentami wykonawczymi do ustaw są dekrety królewskie lub ministerialne, natomiast dokumentami wykonawczymi do dekretów i rozporządzeń są dekrety rządowe lub ministerialne.

Oprócz Wspólnot i Regionów, Belgia dzieli się na mniejsze jednostki terytorialne. Do najważniejszych należą prowincje i lokalne okręgi. Jednostki te nie są autonomiczne. Do dokumentów przez nie wydawanych należą akty prawa miejscowego i decyzje, nie mają one pełnego statusu legislacyjnego (patrz art. 159 Konstytucji).

Rozporządzenia Unii Europejskiej są bezpośrednio stosowane, a belgijska władza ustawodawcza nie jest bezpośrednio zaangażowana w ich wprowadzanie. Jednakże ustawodawstwo krajowe jest potrzebne do przyjmowania i ratyfikowania traktatów międzynarodowych. W niektórych dziedzinach wszystkie organy ustawodawcze w Belgii muszą przyjąć i ratyfikować traktaty, co może wiązać się z kłopotliwymi i czasochłonnymi procedurami. Krajowe władze ustawodawcze są również zaangażowane we wdrażanie dyrektyw Unii Europejskiej, ponieważ zawsze wymagają one ustawodawstwa krajowego.

Inicjatywa w sprawie ustawodawstwa federalnego może pochodzić od jednego lub więcej deputowanych w Izbie Reprezentantów, jednego lub więcej senatorów lub Króla (w praktyce oznacza to jego Ministrów lub Sekretarzy Stanu). Są to trzy elementy władzy ustawodawczej w Belgii.

Art. 142 Konstytucji nadaje Sądowi Rozjemczemu wyłączną jurysdykcję nad kontrolą ustawodawstwa pod względem zgodności z przepisami regulującymi uprawnienia Państwa, Wspólnot i Regionów. Zasady te zawarte są w Konstytucji i ustawodawstwie reformującym instytucje federacji Belgijskiej.

Wyróżniamy następujące wspólnoty i regiony wchodzące w skład Królestwa Belgii:

Wspólnota Flamandzka wraz z Radą Flamandzką (*zwana również Parlamentem Flamandzkim*)
Wspólnota Francuska z Radą Wspólnoty Francuskiej
Wspólnota Niemieckojęzyczna wraz z Radą Wspólnoty Niemieckojęzycznej
Region Flamandzki wraz z Radą Flamandzką
Region Waloński wraz z Radą Regionu Walońskiego

Region Stołeczny Bruksela wraz z Radą Regionu Stołecznego Bruksela (zorganizowane również jako Komitety Flamandzki i Francuski ds. wspólnotowych)

Wspólnoty posiadają uprawnienia w następujących dziedzinach:

1. sprawy kulturalne;
2. oświata;
3. współpraca pomiędzy Wspólnotami oraz współpraca międzynarodowa, w tym uprawnienia do zawierania umów w sprawach objętych punktami 1 i 2.

Rady Wspólnoty Flamandzkiej i Francuskiej, każda na własnym obszarze, wydają dekrety dotyczące spraw personalnych i w takich kwestiach, współpracy pomiędzy Wspólnotami oraz współpracy międzynarodowej, w tym uprawnienia do sporządzania umów. Rada Wspólnoty Niemieckojęzycznej posiada podobne uprawnienia.

Rady Regionalne posiadają uprawnienia w sprawach dotyczących planowania przestrzennego, pomników i krajobrazu oraz gospodarki, rolnictwa.

2.2. Informacje praktyczne dla przyjeżdżających – w skrócie

UBEZPIECZENIE. Polisy polskich towarzystw ubezpieczeniowych są w Belgii uznawane. Posiadanie zielonej karty nie jest obowiązkowe. Uznaje się, że pojazd zarejestrowany w Polsce ma (tak jak w przypadku rejestracji w innych krajach UE) obowiązkowe ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej. Inne ubezpieczenia są zalecane, ale nieobowiązkowe. Dodatkowe informacje na ten temat dostępne są pod adresem internetowym: www.pbuk.com.pl/index2.html

APOSTILLE. Polskie dokumenty urzędowe przeznaczone do obrotu prawnego za granicą poświadczane są poprzez:

- Apostille – jeżeli dokumenty mają być przeznaczone do obrotu prawnego w państwach, które są stroną konwencji haskiej z 1961r. o zniesieniu wymogu legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych (Dz. U. z 2005r. Nr 112, poz.938)
- Legalizację – jeżeli dokumenty mają być przeznaczone do obrotu prawnego w państwach, które nie są stroną konwencji haskiej z 1961r.

Za dokumenty urzędowe uważa się akty stanu cywilnego, dokumenty sądowe, administracyjne, akty notarialne, zaświadczenia urzędowe umieszczone na dokumentach prywatnych. Nie są nimi, w rozumieniu konwencji, dokumenty administracyjne dotyczące bezpośrednio transakcji handlowych lub operacji celnych. Wydanie apostille lub sporządzenie legalizacji nie jest wymagane, gdy umowa dwustronna lub wielostronna, która jest związana Rzeczpospolita Polska zniosła lub uprościła legalizację lub zwolniła z legalizacji dokumenty w sprawach objętych zakresem tych umów.

Właściwym urzędem do wydawania apostille lub dokonywania legalizacji, w stosunku do polskich dokumentów, jest Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

MSZ Dział Legalizacji
Al. Szucha21
00-580 Warszawa
Tel: 0048 22 523 94 63 lub 91 28
e-mail: krzysztof.augustyniak@msz.gov.pl, monika.grabek@msz.gov.pl,

Niektóre dokumenty, przed wydaniem apostille lub dokonaniem legalizacji w MSZ, wymagają wcześniejszego uwierzytelnienia:

- dokumenty notarialne i sądowe (z wyjątkiem odpisów z Krajowego Rejestru Sądowego) poświadcza Prezes właściwego sądu okręgowego

- dyplomy wyższych uczelni poświadcza Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (www.nauka.gov.pl), jednakże legalizacji dyplomów uczelni artystycznych (Akademie Muzyczne, Akademie Sztuk Pięknych, Szkoły Teatralne i Filmowe) dokonuje Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego; legalizacji dyplomów uczelni wojskowych dokonuje Minister Obrony Narodowej; legalizacji dyplomów uczelni medycznych dokonuje Minister Zdrowia; legalizacji dyplomów Akademii Morskiej w Gdyni oraz Akademii Morskiej w Szczecinie dokonuje Minister Infrastruktury;
- „nową maturę" poświadcza Ministerstwo Edukacji Narodowej (www.men.gov.pl);
- świadectwa szkolne poświadcza właściwe terytorialnie kuratorium oświaty;
- dyplomy mistrzowskie, świadectwa rzemieślnicze poświadcza Związek Rzemiosła Polskiego w Warszawie;
- dokumenty handlowe poświadcza Krajowa Izba Gospodarcza w Warszawie i regionalne izby gospodarcze (www.kig.pl).

Wysokość opłaty skarbowej za poświadczenie dokumentów wynosi: 60 PLN za apostille lub 26 PLN za legalizację dokumentów (podstawa prawna: ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej, Dz.U. 2006 r. Nr 225, poz. 1635). Wniesienie opłaty skarbowej dokonuje się gotówką w kasie znajdującej się na terenie MSZ lub bezgotówkowo na rachunek:

Urząd M.St. Warszawy, Dzielnica Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43
Bank Handlowy w Warszawie S.A.
60 1030 1508 0000 0005 5001 0038
Dla płatności z zagranicy:
SWIFT CODE: "CITIPLPX"
IBAN: "IBAN PL60 1030 1508 0000 0005 5001 0038"

Opłatę wnosi się za **każdy** poświadczany dokument.

Wniosek o wydanie apostille lub dokonanie legalizacji dokumentów można złożyć w MSZ osobiście lub przez osobę trzecią (nie wymaga to dodatkowego upoważnienia). Dokumenty można także przesłać pocztą, również z zagranicy. Przy poświadczaniu dokumentów drogą korespondencyjną należy koniecznie dołączyć do przesyłki dowód wniesienia opłaty skarbowej (kopię przelewu bankowego) oraz podać swój adres zwrotny. Poświadczone dokumenty zostaną wówczas do Państwa odesłane pocztą , także za granicę.
Większą ilość dokumentów – powyżej 20 sztuk - legalizuje się po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym.

Aktualny wykaz państw stron Konwencji haskiej z 1961 r. jest dostępny na stronie www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.status&cid=41 *lub w punkcie legalizacyjnym.*

3. PRAWO POBYTOWE.

3.1. Pobyt do trzech miesięcy

Na terenie Belgii można przebywać przez 3 miesiące (tzw. pobyt turystyczny), w przeciągu 10 dni należy zgłosić swój pobyt w urzędzie gminy. Obowiązek ten nie dotyczy jedynie:

- osób przebywających w szpitalach,
- osób przebywających w hotelach,
- aresztowanych.

Dokumentem podróży uprawniającym do wjazdu i pobytu (niezależnie od jego celu) na terytorium Królestwa Belgii do 90 dni jest ważny paszport bądź dowód osobisty. Przed wyjazdem należy się upewnić, czy dokument jest w wystarczająco dobrym stanie i pozwala na stwierdzenie tożsamości.

3.2. Pobyt powyżej trzech miesięcy

Legalny pobyt, dłuższy niż 3 miesiące wiąże się ze spełnieniem jednego z poniższych warunków. Należy:

- być pracownikiem zatrudnionym na umowę o pracę (*salarié*) lub prowadzić własną działalność gospodarczą (*non salarié*);
- być poszukującym pracy;
- być studentem studiującym na terenie Belgii, mającym ubezpieczenie zdrowotne;
- dysponować wystarczającymi środkami pieniężnymi na utrzymanie się w Belgii i mieć ubezpieczenie zdrowotne.

W Belgii pobyt obywateli UE może być albo czasowy (*séjour non permanent*), albo stały (*séjour permanent*) o który można ubiegać się w urzędzie gminy:

- pobyt czasowy - każdy obywatel UE może zostać pozbawiony prawa pobytu czasowego w pierwszych trzech latach, jeżeli nie spełni wyżej wymienionych warunków lub jeżeli stanie się zbyt dużym obciążeniem dla pomocy socjalnej (CPAS);
- pobyt stały - po 3 latach pobytu czasowego (5 lat w przypadku nauki) obywatele UE mogą otrzymać prawo do pobytu stałego, jeżeli o niego wystąpią. Prawo to się traci, jeżeli nie przebywa się w Belgii przez dwa następujące po sobie lata.

3.3. Meldunek

Osoby ubiegające się o pobyt czasowy występują z prośbą o zameldowanie do urzędu gminy w miejscu zamieszkania.

a) Pobyt czasowy

Dokumenty wymagane do rozpoczęcia procedury:

- polski ważny dokument tożsamości (dowód osobisty lub paszport),
- formularz wielojęzyczny odpisu polskiego aktu urodzenia,
- formularz wielojęzyczny odpisu polskiego aktu małżeństwa (ze wzmianką o ewentualnym rozwodzie czy zgonie małżonka).

W poszczególnych przypadkach urząd gminy może wymagać dodatkowych dokumentów.

Dokumenty wydawane przy rejestracji w urzędzie gminy:

- Aneks 19 - tymczasowa karta pobytu (Annexe 19 - *demande de l'attestation d'enregistrement*),
- Aneks 8 lub karta elektroniczna - dokument potwierdzający rejestrację (meldunek), uprawniający do pięcioletniego pobytu (Annexe 8 ou *carte electronique E - attestation d'enregistrement*).

Osoby, które przedstawią w urzędzie gminy komplet dokumentów niezbędnych do meldunku, otrzymują dokument A 8 lub kartę elektroniczną.

Jeśli dokumenty nie są kompletne, w Aneksie 19 urzędnik gminy zaznacza, które dokumenty należy donieść, aby otrzymać kartę pięcioletnią. Komplet dokumentów należy przedstawić w gminie w przeciągu 3 miesięcy od daty wydania A 19. Jeżeli nie zostanie to zrobione w terminie, urząd gminy odmawia meldunku (wydaje Annexe 20) - bez nakazu opuszczenia terytorium Belgii. Gmina informuje osobę ubiegającą się o zameldowanie o przysługującym jej dodatkowym terminie (jeden miesiąc) na uzupełnienie i złożenie dokumentów. Niedostosowanie się do powyższego terminu powoduje wydanie przez urząd gminy Aneksu 20 z nakazem opuszczenia terytorium Belgii.

b) Pobyt stały

Dokumenty wydawane w urzędzie gminy:

- Aneks 22 - wystąpienie o prawo do pobytu stałego (*demande de séjour permanent*),
- Aneks 8 bis lub karta elektroniczna E + - dokument potwierdzający prawo do pobytu stałego, ważny 5 lat (*document attestant de la permanence du séjour*).

Dokumenty wymagane w poszczególnych kategoriach:

Pracownik zatrudniony na umowę o pracę (*salarié*):

- umowa o pracę (min. 12 godz. tygodniowo).

Prowadzący własną działalność gospodarczą (*indépendant, gérant d'une société*):

- dokument z Banque Carrefour des Entreprises (z numerem rejestracyjnym firmy i pieczątką BCE),
- atestacja o zapisie do kasy ubezpieczenia społecznego dla samozatrudnionych (*Caisse d'Assurances sociales*).

Samozatrudniony (*associé actif*):

- dokument z Banque Carrefour des Entreprises (z potwierdzeniem statusu wspólnika, numerem rejestracyjnym firmy i pieczątką BCE),
- zapis w dzienniku Moniteur Belge o uzyskaniu akcji firmy lub sprawozdanie z zebrania nadzwyczajnego, potwierdzającego uzyskanie akcji,
- dowód opłaty za akcje (pokwitowanie lub wyciąg bankowy),
- atestacja o zapisie do kasy ubezpieczenia społecznego dla samozatrudnionych.

Szukający pracy:

- dokument potwierdzający zapis jako osoba szukająca pracy (*Actiris, Forem, VDAB*),
- uzyskane dyplomy, poświadczenia dokonanych lub prowadzonych szkoleń zawodowych itp.,
- wysłane do pracodawców aplikacje.

Osoba prosząca o zameldowanie musi przekonać administrację, że ma duże szanse na znalezienie pracy. Po 6-8 miesiącach jej sytuacja zostanie sprawdzona.

Studenci:

- dokument potwierdzający zapis do uznanej oficjalnie szkoły,
- ubezpieczenie zdrowotne w Belgii.

Osoby dysponujące wystarczającymi środkami pieniężnymi:

- dokument potwierdzający otrzymywane środki na życie (renta, emerytura i inne),
- ubezpieczenie zdrowotne w Belgii.

4. PRACA I PODATKI W BELGII.

01.05.2009 – OTWARCIE BELGIJSKIEGO RYNKU PRACY DLA POLAKÓW

4.1. Podstawowe zasady prawa pracy

Czas pracy według kodeksu pracy wynosi 38 godzin tygodniowo. W zależności od sektora czas pracy może być dłuższy lub krótszy, np. w sektorze budowlanym pracuje się 40 godzin w tygodniu, ale w zamian za to pracownicy mają 12 dodatkowych dni płatnego urlopu w roku.

Warunki pracy i płacy pracowników umysłowych i fizycznych różnią się. Różnice dotyczą m.in:

- sposobu wynagradzania: pracownicy umysłowi mają płacę miesięczną, pracownicy fizyczni – godzinową. Płace i stawki godzinowe różnią się w zależności od sektora
- naliczania i wypłaty ekwiwalentu urlopowego: pracownikom umysłowym ekwiwalent urlopowy wypłaca pracodawca, pracownikom fizycznym ekwiwalent wypłaca ogólna bądź branżowa kasa urlopowa (podczas urlopu nie otrzymują wynagrodzenia)
- długości okresów wypowiedzenia[1]:

pracownicy umysłowi:

Okres wypowiedzenia różni się w zależności od wysokości wynagrodzenia brutto pracownika w skali roku wg. poniższych granic[2]:

a) 29.729 euro lub mniej
b) pomiędzy 29.729 oraz 59.460 euro
c) powyżej 59.460 euro

Ad. a) Wynagrodzenie brutto w wysokości **29.729** euro lub mniej

Staż pracy u pracodawcy	Wypowiedzenie ze strony pracodawcy	Wypowiedzenie ze strony pracownika
Do 5 lat	3 miesiące	1,5 miesiąca
Od 5 do 10 lat	6	3
Od 10 do 15	9	3
Od 15 do 20	12	3
20 do 25	15	3
25 do 30	18	3
... i tak za każde 5 lat stażu pracy dochodzi 3 miesiące wypowiedzenia		

[1] Z dniem 1 stycznia 2012 r. wchodzi w życie nowelizacja ustawy dotyczącej długości okresów wypowiedzenia, mająca zastosowanie dla wszystkich umów zawartych po 1 stycznia 2012.

[2] Kwoty obowiązujące w roku 2010. Zmienne w zależności od indeksu.

Ad. b) Wynagrodzenie brutto w wysokości pomiędzy **29.729 a 59.460 euro**
Minimalny okres wypowiedzenia wg wzoru podanego w tabelce powyżej. Maksymalny okres wypowiedzenia umowy przez pracownika wynosi 4,5 miesiąca.
Pracodawca i pracownik mogą również określić okres wypowiedzenia w umowie, zawartej najwcześniej w momencie wypowiedzenia umowy. W braku umowy o długości okresu wypowiedzenia decyduje sąd.

Ad. c) Wynagrodzenie brutto wyższe **od 59.460 euro**
Minimalny okres wypowiedzenia zgodnie z powyższą tabelą. Maksymalny okres wypowiedzenia umowy przez pracownika wynosi 6 miesięcy.
Pracodawca i pracownik mogą również określić okres wypowiedzenia w umowie, zawartej najpóźniej w momencie zawarcia umowy o pracę. W przypadku braku umowy o długości okresu wypowiedzenia decyduje sąd.

Sądy belgijskie posługują się często różnymi formułami celem określenia okresu wypowiedzenia. Najczęściej stosowaną jest tzw. formuła CLAEYS:

(www.formuleclaeys.be)

Okres wypowiedzenia zaczyna biec od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu w którym doręczono wypowiedzenie umowy o pracę.

Pracownik doręcza wypowiedzenie do pracy listem poleconym lub za potwierdzeniem odbioru przez pracodawcę. Pracodawca może wypowiedzenie doręczyć jedynie listem poleconym lub za pośrednictwem komornika sądowego.

Podczas okresu próbnego lub w przypadku umów na czas określony (do 3 miesięcy) stosuje się krótsze okresy wypowiedzenia, czasem takie jak w przypadku pracowników fizycznych.

pracownicy fizyczni (na podst. układu zbiorowego nr 75):

Staż pracy u pracodawcy	Wypowiedzenie ze strony pracodawcy	Wypowiedzenie ze strony pracownika
Od 0 do 6 miesięcy	28 dni	14 dni
Od 6 miesięcy do 5 lat	35 dni	14 dni
Od 5 do 10 lat	42 dni	14 dni
Od 10 do 15	56 dni	14 dni
15 do 20	84 dni	14 dni
Powyżej 20 lat	112 dni	28 dni

Okresy wypowiedzenia różnią się w zależności od sektora. Podczas okresu próbnego: w ciągu pierwszych 7 dni żadna ze stron nie może wypowiedzieć ani zakończyć umowy o pracę. Od 8 do 14 dnia okresu próbnego każda ze stron może zakończyć umowę w każdej chwili i bez wypowiedzenia.

- okres próbny: umowa o prace może zawierać okres próbny, ale nie musi. Jeśli jednak zawiera okres próbny, musi być on zawarty w formie pisemnej, najpóźniej w momencie podpisania umowy o pracę. Dla pracowników umysłowych okres próbny nie może być krótszy niż miesiąc i nie może być dłuższy niż 6 lub 12 miesięcy w zależności od wysokości płacy, odpowiednio do lub powyżej 29.729 euro[3]/rok. Dla pracowników fizycznych okres próbny wynosi najmniej 7 dni i najwięcej 14 dni i nie może być przedłużany.
- godziny nadliczbowe: godziny nadliczbowe mogą być liczone dziennie lub tygodniowo. Godziny nadliczbowe są liczone powyżej 9-tej godziny pracy w ciągu dnia lub powyżej 40-stej godziny pracy w ciągu tygodnia. Szereg wyjątków od wskazanych zasad przewidują regulacje branżowe. To czy pracownik ma prawo do nadgodzin zależne jest również od tzw. stałego lub elastycznego czasu pracy.

Za pracę w godzinach nadliczbowych należy się dodatek w wysokości 50% stawki godzinowej. Jeśli nadgodziny mają miejsce w niedziele lub święto, dodatek wynosi 100%.

[3] Kwota obowiązująca w roku 2010. Zmienna w zależności od indeksu.

- praca w nocy (od 22.00 do 6.00 rano) – za pracę w nocy należą się dodatki, w zależności od sektora i od tego czy jest to praca zmianowa, grupowa (brygady, np. w fabrykach) czy indywidualna (np. w przypadku kierowców).

Koszty dojazdów do pracy

W Belgii, w większości sektorów, pracodawca partycypuje w kosztach dojazdów do pracy swoich pracowników. Nie ma jednego przepisu ani jednej metody obliczania kwot, jakie pracodawca powinien zwracać. Wysokość zwrotów zależy nie tylko od odległości ale często również od rodzaju środka transportu.

Praca w dni świąteczne

Pracownicy zatrudnieni w sektorze prywatnym w zasadzie nie powinni pracować podczas ustalonych ustawowo dziesięciu dni świątecznych. Dotyczy to wszystkich pracowników z sektora prywatnego, niezależnie od rodzaju pełnionej funkcji, stażu pracy czy wymiaru czasu pracy.

Prawo przewiduje 10 dni swiatecznych. Niektóre z nich są świętami ruchomymi i co roku przypadają w innym terminie (Święta w Belgii – patrz *pkt 9.4. Święta w Belgii*).

W niektórych regionach Belgii, w niektórych sektorach czy nawet w niektórych przedsiębiorstwach pracownicy mają prawo do dodatkowych dni swiątecznych. Niektóre dni ustawowo wolne od pracy są zastępowane przez regionalne lub branżowe dni wolne od pracy.

Podczas dni świątecznych praca jest dozwolona jedynie wtedy, kiedy przedsiębiorstwo ma zezwolenie na pracę w niedziele. W zamian za pracę w dzień świąteczny przysługuje inny płatny dzień wolny od pracy, który powinien być przyznany pracownikowi w ciągu 6 tygodni następujących po tygodniu, w którym pracownik pracował w dzień świąteczny. Jeśli pracownik pracował w dzień świąteczny dłużej niż 4 godziny, ma prawo do pełnego płatnego (innego) dnia wolnego od pracy. Jeśli pracownik pracował krócej niż 4 godziny, przysługuje mu minimum pół

płatnego dnia wolnego, przed lub po godzinie 13, a praca w ten dzień nie może trwać dłużej niż 5 godzin. Jeśli pracownik jest w trakcie okresu wypowiedzenia, dzień zastępujący święto musi być przyznany przed zakończeniem okresu wypowiedzenia.

Jeśli, że względu na zawieszenie umowy o pracę (np. choroba, urlop macierzyński, urlop wypoczynkowy), kompensacja przepracowanego dnia świątecznego nie może być przyznana w ciągu 6 tygodni od momentu pracy w dzień świąteczny, musi być przyznana w ciągu 6 tygodni bezpośrednio następujących po powrocie pracownika do pracy.

Święta przypadające w dni wolne od pracy

Dzień świąteczny, który przypada w niedzielę lub w inny dzień wolny od pracy w danym przedsiębiorstwie (przeważnie jest to sobota), musi być zastąpiony innym dniem. Jeśli „zastępczy dzień świąteczny" nie został z góry ustalony przez branżowy układ zbiorowy, radę nadzorczą przedsiębiorstwa, delegację związkową w przedsiębiorstwie lub przez układ zbiorowy pracy zawarty pomiędzy pracodawcą i wszystkimi pracownikami danego przedsiębiorstwa, to pracownik indywidualnie ustala z pracodawcą, który dzień będzie mógł wykorzystać jako dzień świąteczny.

Należy pamiętać, że jeśli dzień lub dni zastępujące święta będą z góry ustalone, pracodawca ma obowiązek ogłosić to przed 15 grudnia.

W większości przedsiębiorstw, w których dni zastępujące święta nie są z góry ustalane, dniem zastępującym dzień świąteczny, jest pierwszy dzień roboczy, następujący bezpośrednio po dniu świątecznym, który przypadł na niedzielę lub inny dzień zawsze wolny od pracy.

Dni świąteczne a praca w niepełnym wymiarze czasu

Pracownicy mający stały rozkład czasu pracy

- jeśli pracownik zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy pracuje przez 5 lub 6 dni w tygodniu, to ma on prawo do płatnego dnia świątecznego, który przypada w normalnym dniu pracy. Jeśli dzień świąteczny przypada w niedzielę lub inny dzień, w którym przedsiębiorstwo

nigdy nie pracuje, pracownik ma prawo do zastąpienia tego dnia świątecznego innym dniem, przypadającym na normalny dzień pracy.

- jeśli pracownik pracuje mniej niż 5 dni w tygodniu, ma on prawo do płatnego dnia świątecznego, który przypada na dzień, w którym pracownik normalnie pracuje. Jeśli święto przypada w dniu, w którym w przedsiębiorstwie nigdy się nie pracuje (najczęściej jest to sobota i niedziela), pracownik ma prawo do innego płatnego dnia wolnego, przypadającego w dniu, w którym pracownik normalnie pracuje.

Jeśli w przedsiębiorstwie z góry ustalono dzień zastępczy, pracownik ma prawo skorzystać z tego dnia, jeśli przypada on na dzień, w którym pracownik normalnie pracuje. Jeśli w przedsiębiorstwie nie ustalono z góry takiego dnia, zakłada się, że dniem zastępczym jest pierwszy dzień roboczy w przedsiębiorstwie, bezpośrednio następujący po dniu świątecznym. W takiej sytuacji pracownik ma prawo skorzystać z dnia zastępującego święto tylko w przypadku, jeśli pierwszy dzień roboczy następujący po dniu świątecznym jest dniem, w którym pracownik zawsze pracuje.

Przykład: Pracownik zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy, pracuje od wtorku do czwartku. Święto przypada w niedziele. Jeśli w przedsiębiorstwie ustalono, że dniem zastępczym będzie czwartek, wówczas pracownik ma prawo do skorzystania z dnia zastępczego, gdyż normalnie zawsze w czwartki pracuje.

W sytuacji, gdy w przedsiębiorstwie nie ustalono z góry, który dzień będzie dniem zastępującym dzień świąteczny, wówczas dzień zastępczy przypada na pierwszy dzień roboczy w przedsiębiorstwie, czyli w tym przypadku na poniedziałek. Jeśli pracownik nigdy nie pracuje w poniedziałki, nie ma on prawa do skorzystania z dnia zastępującego święto.

W obydwu przypadkach płaca za dzień świąteczny jest naliczana na podstawie liczby godzin, jaka pracownik przepracowałby w tym dniu.

Pracownicy mający zmienny rozkład czasu pracy

Jeśli czas pracy pracownika nie był z góry ustalony, pracownik ma prawo do:

- Płacy za dzień świąteczny (lub za dzień zastępczy w przedsiębiorstwie), który przypada w dzień, w którym pracownik normalnie by pracował. Płaca jest obliczana na podstawie liczby godzin, jaką przepracowałby pracownik w ten dzien.

- Płacy za dni świąteczne przypadające poza dniami roboczymi. W tym przypadku należy się płacą, ale nie ma mowy o dniu zastępczym. Płacą za takie dni jest obliczana na podstawie kwoty zarobionej przez pracownika w ciągu 4 tygodni poprzedzających dzień świąteczny podzielonej przez liczbę dni, jaka personel przedsiębiorstwa efektywnie przepracował w ciągu tych 4 tygodni (liczba dni, którą pracownik przepracował w ciągu tych 4 tygodni).

Przykład: Pracownik zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracuje według zmiennego rozkładu godzin. Święto przypada w niedziele. Przez 4 tygodnie poprzedzające dzień świąteczny, pracownik zarobił 630 euro. Personel pracował w przedsiębiorstwie 18 dni (w ciągu 4 tygodni przed dniem świątecznym). Pracownik ma prawo do płacy za ten dzień świąteczny w wysokości 630 euro/18 dni=35 euro (brutto)

Wynagrodzenie za dni świąteczne

Wynagrodzenie za dni świąteczne musi odpowiadać kwocie, jaką pracownik zarobiłby, gdyby rzeczywiście pracował w dniu, w którym przypada święto.

Jeśli pracownik otrzymuje stałą pensję (np. miesięczne płace dla pracowników umysłowych), pracodawca wypłaca mu ją w dzień, w którym zawsze wypłaca wynagrodzenie, np. 30 dnia miesiąca.

Jeśli pracownik otrzymuje wynagrodzenie według stawki godzinowej, pracodawca musi wypłacić mu osobna kwotę za dzień świąteczny, za tyle godzin, ile pracownik przepracowałby w tym dniu. Płaca za dzień świąteczny musi wystąpić na pasku wypłaty jako osobna pozycja.

Święta przypadające w okresie zawieszenia umowy o pracę

Pracownik zachowuje prawo do normalnej płacy za dzień świąteczny, który przypada w czasie:

- Urlopu pracownika

- W okresie 30 dni kalendarzowych licząc od pierwszego dnia zawieszenia umowy o pracę z następujących powodów: choroby, różnego rodzaju wypadków, urlopu macierzyńskiego, wypadku przy pracy, choroby zawodowej, „uznanego" strajku.
- W ciągu 14 dni w przypadku zawieszenia umowy o pracę z innych powodów niż wyżej wymienione, przewidzianych w ustawie o umowach o pracę

4.2. Praca sezonowa

Praca sezonowa to zatrudnienie tymczasowe, wymagające niewielu formalności, ale również dające ograniczone prawo do niektórych świadczeń socjalnych. Możliwe jest jedynie w tzw. „sektorach zielonych". Wyjątek stanowią prace związane z budową i utrzymaniem parków i ogrodów, przy których obowiązuje zatrudnienie na umowę o pracę.

Ile dni w roku, ile godzin dziennie?

Pracownik może przepracować maksymalnie 65 dni w roku w systemie pracy sezonowej lub okolicznościowej (dorywczej). Wyjątek stanowi zatrudnienie przy zbiorach cykorii, które może trwać maksymalnie 100 dni w roku oraz zatrudnienie przy pracach rolnych, które może trwać maksymalnie 30 dni w roku. Pracownik może być zatrudniany u różnych pracodawców i może łączyć zlecenia.

Przykład: Pracownik przepracował 65 dni przy uprawie pomidorów (u jednego lub u kilku pracodawców). Wówczas może jeszcze przepracować maksymalnie 35 przy zbiorach cykorii.

Wyjątek: kto w bieżącym kwartale lub w ciągu dwóch poprzednich kwartałów pracował w sektorze rolniczym lub ogrodniczym na zasadzie pracy studenckiej lub jako pracownik zatrudniony na umowę o pracę, nie może być zatrudniony jako pracownik sezonowy.

Pracownik sezonowy może pracować maksymalnie 11 godzin dziennie i maksymalnie 50 godzin tygodniowo.

Płaca

Stawki godzinowe za pracę sezonową różnią się w zależności od sektora. Stawki obowiązujące od 1 stycznia 2011:

Sektor	Wiek		
	18 lat i więcej	17 lat	16 lat
Kwiaciarstwo	8,60	8,10	6,67
Uprawa warzyw	7,84	7,54	6,21
Hodowla drzew	9,63	9,14	7,53
Praca w szkółkach leśnych	9,56	9,07	7,47
Zbiory/uprawa owoców	7,84	7,79	6,42
Uprawa /zbiory pieczarek	8,60	7,31	6,02
Rolnictwo	8,03	8,03	8,03

Stawki są indeksowane co roku 1 stycznia.

Pracodawca jest zobowiązany zapewnić pracownikowi ubranie robocze.

Ponadto pracownik ma prawo do zwrotu kosztów za dojazdy do pracy:

- 100% kosztów za dojazdy środkami transportu publicznego,
- 0,15 euro/km za dojazdy rowerem
- w przypadku innych środków transportu 1/5 ceny biletu na pociąg na dana odległość (od 5km).

Obecnie trwają negocjacje branżowe, w wyniku których mogą nastąpić zmiany w związku ze zwrotami kosztów dojazdów do pracy.

Ubezpieczenie społeczne

System ubezpieczenia społecznego dla pracowników sezonowych nie obejmuje prawa do płatnego urlopu i do ekwiwalentu urlopowego. Składki na ubezpieczenie społeczne są odprowadzane jako stała zryczałtowana kwota za każdy dzień pracy, a nie jako procentowa składka, jak w przypadku pracowników zatrudnionych na umowę o pracę. Składkę na ubezpieczenie społeczne odprowadza pracodawca.

Premia roczna i premia związkowa

Od 2010 pracownicy, którzy w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia przepracowali minimum 50 dni jako pracownicy sezonowi w sektorze ogrodnictwa, w jednym lub w kilku przedsiębiorstwach, mają prawo do premii rocznej w wysokości 190 euro. Osoby, które przynależą do związku zawodowego, otrzymują dodatkowo premię związkową w wysokości 23 euro.

Pracownicy, którzy w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia przepracowali minimum 25 dni w sektorze rolniczym, u jednego lub u kilku pracodawców, maja prawo do premii rocznej w wysokości 61,97 euro. Osoby należące do związku zawodowego otrzymują dodatkowo premię związkową w wysokości 25 euro.

Premię roczną wypłaca branżowy Fundusz Socjalny, a premię związkową wypłacają związki zawodowe.

Premia lojalnościowa

Od 2010 roku, pracownicy sezonowi z sektora ogrodniczego, którzy w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia przepracowali minimum 30 dni, mają prawo do premii lojalnościowej, która wynosi 0,50 euro/dzień. Pracownicy sezonowi z sektora rolniczego również mają prawo do premii lojalnościowej jeśli w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia wykażą minimum 15 przepracowanych dni w sektorze. Premia lojalnościowa podlega opodatkowaniu.

Dni świąteczne

W Belgii przypada 10 płatnych dni świątecznych w roku. Są to dni wolne od pracy, za które pracownik otrzymuje normalne wynagrodzenie. Pracownik ma prawo do wynagrodzenia za wszystkie dni świąteczne występujące podczas okresu zatrudnienia. Po zakończeniu okresu zatrudnienia pracownik sezonowy ma prawo do płacy za dni świąteczne:

- przypadające w ciągu 14 dni od ostatniego dnia pracy, jeśli przepracował bez przerwy przynajmniej 15 dni i najwyżej 1 miesiąc,
- przypadające w okresie miesiąca od ostatniego dnia pracy, jeśli pracował bez przerwy dłużej niż miesiąc.

Bezpłatne ubezpieczenie zdrowotne dla pracowników zagranicznych

Na terenie Flandrii pracodawca może bezpłatnie przyłączyć swoich pracowników do Chrześcijańskiej Kasy Chorych (CM). W razie choroby kasa chorych refunduje koszty leczenia oraz środków medycznych na zasadach obowiązujących na terenie Belgii. Pracownicy sezonowi nie mają prawa do zasiłku chorobowego z tytułu niezdolności do pracy (choroba, wypadek poza pracą).

Osoby, które przed podjęciem pracy sezonowej w Belgii podlegały ubezpieczeniu zdrowotnemu w innym kraju europejskim, powinny przedłożyć do kasy chorych w Belgii formularz E104. Formularz E104 wydaje kasa chorych lub narodowy fundusz zdrowia w kraju ostatniego miejsca zamieszkania.

Wypadek przy pracy

Wypadek przy pracy to nagłe zdarzenie w pracy, w wyniku którego nastąpiły obrażenia na ciele. Pracodawca ma obowiązek zapewnić każdemu pracownikowi ubezpieczenie od wypadków przy pracy. Ubezpieczenie obejmuje koszty leczenia i środków farmakologicznych i medycznych, dochody zastępcze ze względu na utratę zarobku, odszkodowanie w przypadku trwałego uszczerbku na zdrowiu.

Okres zatrudnienia przekraczający dopuszczalną liczbę dni

Jeśli dopuszczalna liczba dni w roku (65, 100 przy cykorii, 30 w rolnictwie) zostanie przekroczona, zatrudnienie w systemie pracy sezonowej automatycznie przechodzi w umowę o pracę na czas nieokreślony i dotyczy całego okresu zatrudnienia (od 1-go dnia pracy). Wówczas stawka godzinowa, wysokość składek na ubezpieczenie społeczne oraz prawo do odprawy w przypadku zwolnienia z pracy zostają zastosowane z mocą wsteczną, czyli również od 1-go dnia zatrudnienia. Pracownik nabywa pełne prawa do świadczeń socjalnych (urlop płatny, ekwiwalent urlopowy, prawo do zasiłku chorobowego oraz do zasiłku rodzinnego).

Formalności

Zatrudnienie w systemie pracy sezonowej nie wymaga pisemnej umowy. Każdy pracownik, jeszcze przed podjęciem pracy sezonowej, musi otrzymać od pracodawcy tzw. kartę zbiorów (plukkaart/ choisir la carte), kartę rolną (landbouwkaart/ la carte agricole) lub formularz okolicznościowy. Pracodawca występuje o kartę zbiorów lub formularz okolicznościowy do branżowego Funduszu Socjalnego. Kartę zbiorów, kartę rolną lub formularz należy mieć zawsze przy sobie i trzeba je regularnie wypełniać (przepracowane dni i godziny). Niezależnie od tego, u ilu pracodawców pracownik pracuje, wypełnia wciąż tę samą kartę. Jeśli karta jest całkowicie wypełniona, pracodawca odsyła ją do branżowego Funduszu Socjalnego.
Uwaga: pracownik ma prawo tylko do jednej karty zbiorów lub karty rolnej w roku.

Osoby, niemające miejsca zamieszkania w Belgii, muszą zgłosić się do urzędu gminy. Urząd gminy wyda właściwy dokument pobytowy.

Osoby bezrobotne

Osoby bezrobotne pobierające zasiłek dla bezrobotnych, również mogą podejmować pracę, na krótkie okresy, jako pracownicy sezonowi. Przepracowane dni muszą być zaznaczone na karcie kontrolnej dla bezrobotnych. Za przepracowane dni nie przysługuje zasiłek dla bezrobotnych.
Więcej informacji na temat pracy sezonowej można uzyskać w lokalnych oddziałach Związków Zawodowych.

4.3. Pomoc w sytuacji sporu z pracodawcą

W przypadku łamania przepisów prawa pracy (niewypłacanie pensji w terminie, praca w godzinach nadliczbowych, wydłużanie czasu pracy, nieudzielanie urlopów itp.) instytucją kompetentną do przeprowadzenia kontroli u pracodawców jest **Inspekcja pracy** – *Directions extérieures du Contrôle des lois sociales* (wykaz miejscowych inspekcji pracy na terenie Belgii znajduje się na stronie internetowej www.emploi.belgique.be .
Pozew przeciwko pracodawcy można złożyć także w Sądzie Pracy - Tribunal du travail – wykaz adresów Sądu Pracy w poszczególnych miastach znajduje się na stronie www.juridat.be .

W przypadku sporu z pracodawcą, upadłości firmy pracodawcy oraz w razie problemów dotyczących wypadków przy pracy i chorób zawodowych, pracownik może korzystać z pomocy Związków Zawodowych. Z reguły jednak warunkiem skorzystania z bezpłatnej pomocy prawników jest przynależność do ZZ minimum 6 miesięcy (w momencie powstania konfliktu).

Związki Pracownicze na terenie Belgii (Syndicats de travailleurs)

Confédération des syndicats chrétiens, ou CSC (ACV en néerlandais)

www.csc-en-ligne.be

Fédération générale du travail de Belgique, ou FGTB (ABVV en néerlandais)

www.fgtb.be

Confédération Nationale des Cadres, ou CNC (NCK en néerlandais).

www.cnc-nck.be

Centrale générale des syndicats libéraux de Belgique, ou CGSLB (ACLVB en néerlandais)

www.cgslb.be

4.4. Opodatkowanie dochodów z pracy w Belgii

Każdy, kto osiąga dochody jest zobowiązany odprowadzać podatek dochodowy. Na wysokość podatku dochodowego ma wpływ nie tylko wysokość dochodów, ale również sytuacja rodzinna oraz niektóre wydatki podatnika. Każdy podatnik ma obowiązek składania corocznych zeznań podatkowych do urzędu skarbowego w celu rozliczenia się.

Generalnie rzecz biorąc obowiązek podatkowy w Belgii powstaje w momencie zameldowania, chyba że dana osoba zameldowana była lub przebywała na terenie Belgii faktycznie krócej niż 183 dni w danym roku podatkowym oraz roku poprzedzającym dany roku podatkowy (konieczność udowodnienia stanu faktycznego).

Obowiązkowi podatkowemu w podatku dochodowym od osób fizycznych nie podlega osoba, która na terenie Belgii nie posiada ośrodka interesów życiowych.

Może to być np. pracownik tymczasowo oddelegowany do Belgii, pracownik zatrudniony u pracodawcy belgijskiego, zameldowany na stałe w Polsce, którego rodzina (żona, dzieci), majątek oraz ośrodek interesów ekonomicznych nadal mieści się w Polsce, a on sam przebywa na terenie Belgii jedynie w sposób tymczasowy.

Powyżej określone kwestie należy oczywiście niuansować, ponieważ wskazane informacje dotyczą sytuacji ogólnej.
W praktyce urząd skarbowy w Belgii domagać będzie się zapłaty podatku od wszystkich osób zameldowanych w Belgii, które nie udowodniły posiadania ośrodka interesów życiowych w innym kraju.

Podatki w Belgii dzielą się na podatki bezpośrednie i pośrednie.

Podatki bezpośrednie to:

- podatek dochodowy od osób fizycznych,
- podatek dochodowy od spółek, w tym:
- opodatkowanie dywidend
- preferencyjne opodatkowanie małych i średnich przedsiębiorstw,
- preferencyjne opodatkowanie centrów dystrybucyjnych,
- podatek dochodowy od osób prawnych,
- podatek od nieruchomości i podatek gruntowy (katastralny)

Podatki pośrednie obejmują m.in:

- podatek od wartości dodanej VAT,
- podatek akcyzowy,
- podatek od darowizn,
- podatek spadkowy,
- podatek od zakupu środków transportu oraz podatek tonażowy,
- opłaty notarialne związane ze sprzedażą nieruchomości (*droit d' enregistrement*),
- opłata od wpisu do ksiąg hipotecznych i rejestrów sądowych

***Dochody podlegające opodatkowaniu**:*

Dochody z nieruchomości - dochody z wynajmu budynków, mieszkań, gruntów.

Dochody ruchome - to zyski pochodzące z inwestycji (dywidend, depozytów, obligacji, akcji, itd.). Automatycznie podlegają opodatkowaniu, także nie muszą być ujęte w zeznaniu podatkowym. Pierwsze 1600 euro zysków z książeczek oszczędnościowych (na jedną rodzinę) jest zwolnione z podatku dochodowego. Zyski powyżej 1600 euro z książeczek oszczędnościowych podlegają opodatkowaniu.

Dochody z pracy zarobkowej. Takie dochody to płace ale również wszelkiego rodzaju dodatki takie jak np. premie (niezależnie od tego czy wypłaca je pracodawca czy fundusz), samochód służbowy, odszkodowania z powodu zerwania umowy o pracę, dofinansowywane posiłki, zwroty kosztów za dojazdy do pracy), bezpłatne zakwaterowanie.

Dochody zastępcze – czyli zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki chorobowe, zasiłki macierzyńskie, zasiłki inwalidzkie, zasiłki i odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy, zasiłki wychowawcze (ouderschapsverlof/ congé parental) i z tytułu zawieszenia umowy o pracę (tijdskediet/crédit-temps),

Emerytury – wcześniejsze emerytury, emerytury pomostowe, emerytury zwykłe

Środki na utrzymanie – otrzymane od bliskiej osoby lub (byłego) współmałżonka. Środki na utrzymanie lub alimenty są traktowane jako dochód i podlegają opodatkowaniu, przeważnie do 80% otrzymanej kwoty. Środki na utrzymanie/ alimenty wypłacane (przez rezydentów) osobom przebywającym w innym kraju, podlegają opodatkowaniu w tym kraju. Środki na utrzymanie lub alimenty na dzieci nie mogą być traktowane jako dochód rodzica, który je otrzymuje. Dziecko, niezależnie od wieku, samo musi złożyć zeznanie podatkowe, jeśli roczna kwota otrzymanych

środków na utrzymanie/alimentów przekracza wysokość podstawowej kwoty wolnej od podatku. Pierwsze 2830 euro środków na utrzymanie/alimentów na dzieci jest zwolnione od podatku.

Inne dochody – np. niektóre nagrody, dotacje.

Dochody zwolnione z podatku dochodowego

Zasiłki rodzinne, zasiłki porodowe, środki na utrzymanie dzieci lub alimenty do wysokości 2830 euro, zasiłki socjalne, stypendia, zasiłki strajkowe.

Progi podatkowe i stopa podatkowa

Jeśli dochód przekroczy kwotę wolną od podatku, podlega opodatkowaniu. Im wyższy dochód, tym wyższy próg podatkowy. Jest to tzw. podatek progresywny. W Belgii istnieje pięć progów podatkowych i co za tym idzie pięć stóp podatkowych.

Stawki podatkowe od osób fizycznych stosowane w Belgii w 2011 r:

DOCHODY W EURO	**PODATEK**
0 – 8 070	25%
8 070 – 11 480	30%
11 480 – 19 130	40%
19 130 – 35 060	45%
Powyżej 35 060	50%

Powyższa stawka nie obejmuje dodatkowego podatku gminnego ani aglomeracyjnego (6%), ani też kwot zwolnionych z podatku.

Kwota wolna od podatku

Przypadająca na podatnika kwota zwolniona z podatku wynosi 6.570 €. Kwota ta podlega zwiększeniu w zależności od liczby dzieci będących na utrzymaniu podatnika. Zwolnienie podatkowe w przypadku rodziny, w której znajduje się dziecko niepełnosprawne liczone jest podwójnie. Począwszy od 2005 r. kwoty zwolnień są identyczne dla małżonków, dla osób samotnych i dla par tworzących legalne związki.

Stawki zwolnień podatkowych na dzieci:

liczba dzieci	**2011**	
1	1 400,00 EUR	
2	3 590,00 EUR	
3	8 050,00 EUR	
4	13 020,00 EUR	
Każde następne dziecko powyżej 5	4 970,00 EUR	

Podatki gminne

Podatki gminne są funkcją wysokości podatków od dochodów osób fizycznych i w zależności od gminy (miasta) zamieszkania wahają się między 0 % a 10 %. Podatnicy zagraniczni płacą dodatkowo podatek w wysokości 7%.

Inne zasady opodatkowania dochodów w Belgii

Innymi stawkami podatkowymi w Belgii są objęte **przychody kapitałowe i honoraria autorskie**, które podlegają podatkowi w wysokości 15 %. Większość konwencji podatkowych

podpisanych przez Belgię zapewnia zwolnienie z potrącania u źródła podatków od praw autorskich. Belgia stosuje się do dyrektywy dotyczącej prawa autorskiego i przychodów kapitałowych zapewniającej zwolnienia od ich opodatkowania w przypadku powiązanych ze sobą spółek europejskich.
Zwolnione z opodatkowania są dochody z niektórych belgijskich obligacji. Opodatkowaniu u źródła podlegają natomiast **dywidendy**. Opodatkowanie wg standardowej stawki podatkowej wynosi 25 %. W przypadku niektórych dywidend (np. SICAV, SICAF, SIC) stawka ta jest obniżona do 15 %.

Dodatkowe informacje na temat:

- podatku dochodowego od spółek
- podatku akcyzowego
- od osób prawnych
- podatku gruntowego
- Vat

znajdują się na stronie www.brussels.trade.gov.pl

Zeznanie podatkowe i decyzja o opodatkowaniu

Osoby zameldowane na terenie Belgii otrzymują na przełomie maja, czerwca danego roku podatkowego kopertę z Urzędu Skarbowego ze wzorem zeznania podatkowego. W sytuacji nieotrzymania koperty należy skontaktować się z właściwym urzędem skarbowym.

Zeznanie podatkowe należy złożyć przed 1 lipca danego roku podatkowego.

Zeznanie podatkowe składa się w formie elektronicznej lub pisemnej, na formularzu przesłanym przez Urząd Skarbowy.

Większość urzędów skarbowych oferuje darmową usługę wypełnienia zeznania podatkowego w miesiącu czerwcu. Złożenie zeznania można zlecić również pełnomocnikowi (np. księgowemu). Jeśli księgowy posiada stałe pełnomocnictwo wówczas termin do złożenia zeznania wydłuża się do 30 października danego roku podatkowego.

W zeznaniu podatkowym należy podać wszystkie dochody (wynagrodzenie z tytułu pracy, otrzymane zasiłki, wynagrodzenie wakacyjne, dochody z nieruchomości, itp.) osiągnięte w danym roku podatkowym, jak również odprowadzone przez pracodawcę podatki oraz poniesione koszty i ewentualne odliczenia.

Pracownicy otrzymują od pracodawcy tzw. fiche 281 z rocznym zestawieniem wynagrodzenia oraz odprowadzonego podatku.

Odliczenia podatkowe

Następujące wydatki można odliczyć od podatku:

- składki na prywatne ubezpieczenie na życie
- kredyty hipoteczne (kapitał)
- składki na prywatny fundusz emerytalny
- zakup udziałów pracowniczych
- zakup samochodów przyjaznych dla środowiska
- wydatki na renowację domów lub mieszkań “w dużych miastach”
- Czeki PWA/FRANS i czeki usługowe
- inwestycje na energooszczędne urządzenia, panele słoneczne i inne

Niektóre wydatki, które miały miejsce w danym roku podatkowym mogą być odliczone od dochodu, a tym samym zmniejszyć kwotę dochodów do opodatkowania, np:

Zakup jedynego własnego domu/mieszkania

Odsetki od kredytu hipotecznego

Środki/alimenty płacone na utrzymanie innych bliskich osób

Koszty poniesione na żłobek, przedszkole, szkołę dzieci
Darowizny
Wydatki na utrzymanie i odrestaurowywanie niektórych budynków

Decyzja o opodatkowaniu

Zeznanie podatkowe składane w Belgii nie jest ostateczną decyzją o opodatkowaniu i nie posiada mocy obowiązującej.

Rzeczywistym dowodem/zaświadczeniem z urzędu skarbowego jest decyzja o opodatkowaniu, podejmowana przez urząd skarbowy po skorygowaniu złożonego zeznania.

Urząd skarbowy dysponuje terminem do końca czerwca roku następującego po złożeniu zeznania skarbowego na korektę zeznania oraz ostateczne wyliczenie podatku.

Na przełomie stycznia-czerwca roku następującego po roku, w którym złożone zostało zeznanie podatkowe, urząd skarbowy przesyła decyzję o opodatkowaniu *(tzw. aanslagbiljet - nider., impôt des personnes physiques –fr.),* w której informuje o zwrocie lub konieczności dopłaty podatku.

Jeśli podatnik nie zgadza się z wyliczonym przez urząd skarbowy podatkiem, ma prawo do odwołania od decyzji podatkowej w terminie zwykłym 6 miesięcy.

W niektórych przypadkach (np. w sytuacji naruszenia konwencji o zakazie podwójnego opodatkowania i groźby podwójnego opodatkowania) istnieje możliwość złożenia odwołania w trybie nadzwyczajnym do 3 lub 5 - ciu lat od decyzji o opodatkowaniu.

Od decyzji podjętej przez Dyrektora Urzędu Skarbowego przysługuje prawo apelacji do sądu pierwszej instancji.
Więcej informacji na ten temat na stronie internetowej:

www.minfin.fgov.be/portail2/nl/themes/declaration.htm

Przydatne linki do stron internetowych:

- www.mf.gov.pl – strona Ministrstwa Finansów w zakładce "podatki " – informacje odnośnie unikania podwójnego opodatkowania
- www.minfin.fgov.be – strona federalnego Ministerstwa Finansów – w zakładce "Memento fiscal" - informacja na temat belgijskiego systemu podatkowego.

4.5. Polsko-belgijska Konwencja o unikaniu podwójnego opodatkowania

Konwencja dotyczy podatków od dochodu majątku bez względu na sposób ich poboru oraz podatków płaconych zarówno w Belgii, jak i w Polsce.

W Belgii obejmuje ona: podatek dochodowy od osób fizycznych, podatek dochodowy od spółek, podatek dochodowy od osób prawnych oraz podatek od dochodów nie-rezydentów. Konwencja dotyczy sytuacji, w których podatnik, oprócz podlegających opodatkowaniu dochodów uzyskanych np. w Polsce, uzyskuje również dochody ze źródeł położonych w Belgii.

W Konwencji między Polską i Belgią do eliminacji podwójnego opodatkowania zastosowano metodę proporcjonalnego odliczenia. Polega ona na tym, że dochód uzyskany za granicą (tj. w Belgii) jest opodatkowany w Polsce, ale od należnego podatku odlicza się podatek zapłacony za granicą. Odliczenie to jest możliwe tylko do wysokości podatku przypadającego proporcjonalnie na dochód uzyskany w Belgii.

5. ŚWIADCZENIA SOCJALNE.

5.1. Zasiłek rodzinny

Zasiłek rodzinny na dziecko wypłacany jest co miesiąc aż do dnia 31 sierpnia roku, w którym dziecko kończy 18 lat.

Studenci, osoby zatrudnione na umowę nauki zawodu oraz młodzi, którzy ukończyli szkołę i poszukują zatrudnienia mogą otrzymywać zasiłek rodzinny do dnia 25 urodzin przy spełnieniu określonych wymagań.

Dzieci niepełnosprawne do 21 roku życia mogą otrzymywać zasiłek rodzinny w podwyższonym wymiarze. Kwota ta wzrasta trzykrotnie: przy ukończeniu 6, 12 i 18 roku życia.

Wniosek o zasiłek rodzinny składa ojciec dzieci. Jeżeli ojciec dziecka nie pracuje, wniosek składa matka dziecka. Osoby bezrobotne, na zasiłku chorobowym lub pobierające świadczenia emerytalno-rentowe postępują zgodnie z procedurą przewidzianą dla osób zatrudnionych.

O zasiłek rodzinny należy wnioskować :

- w Kasie Zasiłków Rodzinnych (*Caisse d'Allocation Familiales*) właściwej dla pracodawcy - osoby zatrudnione na umowę o pracę,
- w Kasie Zasiłków Rodzinnych (*Caisse d'Allocation Familiales*) właściwej dla ostatniego pracodawcy - osoby bezrobotne,
- w Kasie Ubezpieczenia Społecznego (Caisse d'Assurance Sociale) - osoby prowadzące działalność gospodarczą / samo zatrudnione
- w Narodowej Kasie Zasiłków Rodzinnych dla osób zatrudnionych (Office National d'allocations familiales pour travailleurs salariés – ONAFTS www.rkw.be) w przypadku osób, które jeszcze nigdy nie pracowały, które pracują w szkolnictwie, bądź są pracownikami przygranicznymi.

W sprawach indywidualnych dotyczących zasiłku porodowego oraz zasiłków rodzinnych osoby zatrudnione na umowę o pracę powinny zwracać się do Kasy Zasiłków Rodzinnych właściwej dla pracodawcy, zaś osoby samo zatrudnione do swojej Kasy Ubezpieczenia Społecznego.

Szczegółowe informacje dotyczące zasiłku porodowego i zasiłków rodzinnych dostępne są na stronie internetowej: www.socialsecurity.be , zredagowana w 4 językach: angielskim,

francuskim, niemieckim i niderlandzkim, jak również na stronie internetowej www.rkw.be dostępnej w trzech językach: francuskim, niemieckim i niderlandzkim.

Inne przydatne adresy i strony internetowe w sprawach zasiłków rodzinnych:

FamiDoc
www.famidoc.be/fr/_index.php

Sécurité Sociale
www.socialsecurity.be

Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants - INASTI
www.inasti.be

Ma sécurité sociale (masecu)
www.masecu.be

SPF Sécurité sociale - Direction générale Personnes handicapées
http://handicap.fgov.be

Office national d'allocations familiales pour travailleurs salariés (ONAFTS)
www.rkw.be

Rue de Trèves 9 (accueil) 70 (adresse postale)
1040 Bruxelles
N° gratuit : 0800 94 434
Téléphone : 02 237 21 11
E-mail info.bemiddeling@rkw-onafts.fgov.be

SPF Sécurité Sociale - DG Indépendants
Centre Administratif Botanique - Finance Tower
Boulevard du Jardin Botanique 50 boîte 1
1000 Bruxelles
Téléphone : 02 528 64 52
E-mail ZelfIndep@minsoc.fed.be

5.2. Zasiłek dla bezrobotnych

Prawo belgijskie rozróżnia bezrobocie całkowite oraz bezrobocie tymczasowe.
Osoba bezrobotna całkowicie to pracownik, którego umowa o pracę w pełnym lub częściowym wymiarze czasu pracy została zakończona. Bezrobotny tymczasowo to osoba, która pozostaje związana z pracodawcą umową o pracę, lecz jej obowiązek świadczenia pracy został ograniczony lub zawieszony.

Osoba wnioskująca może zostać uznana za bezrobotną na podstawie:

- wcześniejszego świadczenia pracy w oparciu o umowę o pracę,
- odbytych studiów,
- wcześniejszego korzystania ze świadczeń dla bezrobotnych.

O zasiłek dla bezrobotnych można się ubiegać, jeżeli spełnia się następujące warunki:

- nie posiada się dochodów,
- utrata pracy nie mogła być zawiniona przez pracownika,
- osoba wnioskująca musi być gotowa do podjęcia pracy, co oznacza, że należy być zarejestrowanym jako poszukujący pracy w jednym z biur pracy,
- należy posiadać główne miejsce zameldowania w Belgii i rzeczywiście tutaj przebywać.

Wysokość zasiłku dla bezrobotnych zależy od wysokości ostatniego wynagrodzenia, czasu, podczas którego przebywa się na bezrobociu oraz od sytuacji rodzinnej. Zasiłek dla bezrobotnych jest wypłacany według stawek dziennych za wszystkie dni tygodnia za wyjątkiem niedzieli.

Wymagany staż pracy, jeżeli osoba stara się o zasiłek dla bezrobotnych w oparciu o wcześniejsze świadczenie pracy (*źródło: www.rva.fgov.be*):

Wiek	Staż pracy:
poniżej 36 roku życia	- albo 312 dni w ostatnich 18 miesiącach poprzedzających złożenie wniosku - albo 468 dni w ostatnich 27 miesiącach poprzedzających złożenie wniosku

	- albo 624 dni w ostatnich 36 miesiącach poprzedzających złożenie wniosku
między 36 a 49 rokiem życia	- albo 468 dni w ostatnich 27 miesiącach poprzedzających złożenie wniosku - albo 624 dni w ostatnich 36 miesiącach poprzedzających złożenie wniosku - albo 234 dni w ostatnich 27 miesiącach poprzedzających złożenie wniosku oraz 1560 dni w 10 latach poprzedzających te 27 miesięcy - albo 312 dni w ostatnich 27 miesiącach poprzedzających złożenie wniosku oraz każdemu dniu, którego brakuje do osiągnięcia 468 dni musi odpowiadać 8 dni w ostatnich dziesięciu miesiącach poprzedzających te 27 miesięcy
od 50 roku życia	- albo 624 dni w ostatnich 36 miesiącach poprzedzających złożenie wniosku - albo 312 dni w ostatnich 36 miesiącach poprzedzających złożenie wniosku - oraz 1560 dni w 10 latach poprzedzających te 36 miesięcy - albo 416 dni w ostatnich 36 miesiącach oraz każdemu dniu, którego brakuje do osiągnięcia 624 dni musi odpowiadać 8 dni w ostatnich dziesięciu miesiącach poprzedzających te 36 miesięcy

Świadczenie pracy w oparciu o umowę o pracę w innych krajach niż Belgia może zostać wzięte pod uwagę przy rozpatrywaniu wniosku o zasiłek dla bezrobotnych przy spełnieniu określonych warunków:

- należy przepracować co najmniej jeden dzień jako pracownik zatrudniony na umowę o pracę na terenie Belgii po świadczeniu pracy za granicą i przed wnioskowaniem o zasiłek dla bezrobotnych,

Okresy przepracowane za granica mogą być wzięte pod uwagę przy obliczaniu stażu pracy pod warunkiem:

- Belgia jest krajem, w którym osoba stała się bezrobotna
- Poprzednia praca była świadczona w: krajach należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarii, Algierii, Chorwacji, Macedonii, w krajach byłej Jugosławii

Jeżeli osoba wcześniej pracowała w jednym z krajów Unii Europejskiej, a następnie w Belgii, jako podstawę obliczenia zasiłku dla bezrobotnych będą stanowiły ostatnie zarobki osiągane w Belgii. Jeżeli osoba była zatrudniona w kilku miejscach, pod uwagę zostanie wzięte ostatnie zatrudnienie , które trwało nieprzerwanie co najmniej 4 tygodnie u tego samego pracodawcy.

Aby złożyć wniosek o zasiłek dla bezrobotnych, należy zgłosić się do jednego z organów płatniczych w celu przygotowania dokumentów, które następnie zostaną przedstawione w Państwowym Biurze Pracy. Należy wypełnić formularz C109 (Oświadczenie o bezrobociu).

Ponadto należy załączyć formularz europejski U1 albo E 301, wypełniony przez instytucję właściwą ds. bezrobocia w danym kraju Unii Europejskiej, jeżeli wnioskujący jest obywatelem Unii Europejskiej i wcześniej pracował w jednym z krajów UE.

Organy płatnicze w Belgii to:

FGTB - Fédération générale des travailleurs de Belgique,
CGSLB - Centrale générale des syndicats libéraux de Belgique
CSC - Confédération des syndicats chrétiens
CAPAC - Caisse auxiliaire de paiement des allocations de chômage

5.3 Bezrobocie tymczasowe

Pracownik może stać się bezrobotny tymczasowo (*chômage temporaire*) z powodu: siły wyższej, rocznych wakacji zbiorowych, awarii technicznej, niesprzyjających warunków pogodowych, powodów ekonomicznych, strajku lub lock-out.

Zależnie od przyczyny bezrobocia tymczasowego stosowane są odpowiednie procedury. Niektóre formy bezrobocia tymczasowego są możliwe jedynie dla określonych zawodów (stanowisk robotniczych). W większości przypadków należy zgłosić fakt bezrobocia tymczasowego do Państwowego Urzędu Pracy (ONEM). Jeśli pracownik znajduje się na bezrobociu tymczasowym jest on zobowiązany do posiadania formularza C 3.2, który stanowi jego kartę kontrolną.
Warunki, jakie musi spełnić osoba przebywająca na bezrobociu tymczasowym:

- od 1 dnia bezrobocia tymczasowego należy prowadzić swoją kartę kontrolną;
- aby otrzymywać zasiłek, trzeba być pozbawionym dochodu. Zasiłku nie otrzymuje się więc za dni, w których osoba jest opłacana jeszcze przez pracodawcę w ramach odszkodowania bądź zarabia w ramach innej działalności;
- należy być zdolnym do pracy (dni, w których osoba jest chora, są opłacane w ramach zasiłku chorobowego przez właściwą Kasę Chorych);
- należy posiadać główne miejsce zameldowania w Belgii i rzeczywiście tutaj przebywać.

Szczegółowe informacje na temat warunków oraz procedury otrzymania zasiłku dla bezrobotnych, jak również aktualnych stawek zasiłków można otrzymać na stronie Państwowego Biura Pracy : ONEM: www.onem.be

5.4. Świadczenie przedemerytalne

Pracownik otrzymujący zasiłek przedemerytalny jest traktowany jako osoba bezrobotna. Zasiłek jest wypłacany przez belgijski Państwowy Urząd Pracy ONEM (*Office National de l'Emploi)* i wynosi ok. 60 % ostatniego wynagrodzenia brutto.

Aby otrzymać zasiłek przedemerytalny osoba wnioskująca powinna spełnić następujące warunki ogólne:

1. Powinna być zwolniona z pracy przez swojego dotychczasowego pracodawcę. Tak więc warunku tego nie spełniają pracownicy, którzy sami wypowiedzieli umowę o pracę, zakończyli umowę na czas określony lub umowa została zerwana nie z winy pracodawcy, ani pracownika, lecz z powodu siły wyższej.
2. Powinno jej przysługiwać dodatkowe odszkodowanie (indemnité complementaire) wynikające ze Zbiorowego Układu Pracy (CCT Convention Collective de Travail) zawartego w przedsiębiorstwie, w którym do tej pory pracowała, bądź jest objęta Zbiorowym Układem Pracy zawartym w Komisji Parytetowej (w ramach odpowiedniego sektora działalności) lub Radzie Narodowej Pracy (Conseil national du travail).
3. Powinno jej przysługiwać prawo do zasiłku dla bezrobotnych. Osoba musi udowodnić, iż w przeciągu ostatnich 3 lat przepracowała co najmniej 624 dni.
4. W przypadku utraty pracy w wyniku zwolnień grupowych w przedsiębiorstwie, które jest w upadłości lub restrukturyzacji, wnioskodawca powinien być zgłoszony do urzędu pracy wskazanego dla byłego pracodawcy przez co najmniej 6 miesięcy. Tego warunku nie muszą spełnić osoby, które ukończyły 58 lat i udowodnią, że przepracowały 38 lat.

Warunki szczegółowe dotyczące wieku oraz przepracowanych lat.

Staż pracy, jaki osoba starająca się o zasiłek przedemerytalny, musi posiadać, aby kwalifikować się do zasiłku przedemerytalnego, zależy od jej wieku oraz Układu Zbiorowego Pracy, którym jest objęta.

Do stażu pracy wlicza się przede wszystkim następujące okresy:

- wszystkie dni pracy w ramach zatrudnienia na umowę o pracę,
- dni, w których osoba przebywała na zwolnieniu lekarskim i otrzymywała zasiłek chorobowy,
- dni, w których osoba przebywała na tzw. bezrobociu częściowym.

Ponadto, do stażu pracy wlicza się:

- czas służby wojskowej,
- czas zatrudnienia w zawodzie funkcjonariusza,
- okresy pełnego bezrobocia,
- czas zatrudnienia na niepełnym etacie,
- okresy przerwy w pracy spowodowane m. in. nauką, opieka nad osobą chorą itp.

Wiek, od którego można się starać o zasiłek przedemerytalny zależy od Zbiorowego Układu Pracy, którym wnioskujący jest objęty. Poniżej został przedstawiony wymagany wiek zależnie od stażu pracy i UZP (źródło: www.rva.fgov.be)

Osiągnięty wiek		
Wiek	**Staż pracy**	**Układ Zbiorowy Pracy**
• 60 lat	• Mężczyźni 30 lat • kobiety 26 lat	UZP n° 17 (mający zastosowanie do przedsiębiorstw w sektorze prywatnym)
• 58 lat	• mężczyźni 37 lat • kobiety 33 lata	UZP w danym sektorze lub w przedsiębiorstwie

Osiągnięty wiek		
Wiek	**Staż pracy**	**Układ Zbiorowy Pracy**
• 58 lat	• 35 lat, w tym lata ciężkiej pracy (4)	UZP w danym sektorze lub w przedsiębiorstwie
• 58 lat	• 35 lat dla osób niepełnosprawnych i posiadających poważne problemy zdrowotne	UZP n° 91 (mający zastosowanie do wszystkich przedsiębiorstw sektora prywatnego i obowiązujący do 31.12.2012)
• 2010:55/56/57 lat • 2011: 56/57 lat (3)	• 38 lat	UZP w danym sektorze lub w przedsiębiorstwie
• 56 lat	• 40 lat	UZP n°92 (mający zastosowanie we wszystkich przedsiębiorstwach sektora prywatnego i przedłużony 31.12.2010)
• 56 lat	• 33 lata w tym 20 lat przepracowanych w porze nocnej (1)	UZP sektorowy (przedłużony do 31.12.2010)
• 52 do 55 lat (2)	• 20 lat albo 10 lat w danym sektorze	UZP przedsiębiorstw w likwidacji lub w restrukturyzacji

(1) w sektorze budowlanym pracownik musi udowodnić 33 lata stażu pracy oraz przedstawić zaświadczenie wystawione przez lekarza medycyny pracy o niezdolności do pracy
(2) 50 lat jest możliwe przy spełnieniu określonych warunków
(3) ten system zakończy się dnia 01.01.2015. Układy Zbiorowe Pracy dające możliwość przejścia na zasiłek przedemerytalny w wieku 55 lat obowiązywały do 31.12.2010, w wieku 56 lat obowiązują do 31.12.2012 i w wieku 57 lat do 31.12.2014.
(4) 5 lat w ciągu ostatnich 10 lat albo 7 lat w ciągu ostatnich 15 lat w przemyśle ciężkim.

Kiedy należy osiągnąć wymagany wiek?

1. Jeśli wnioskodawca został zwolniony w wyniku zwolnień grupowych u pracodawcy uznanego za przedsiębiorstwo w upadłości bądź restrukturyzacji, wymagany wiek powinien osiągnąć najpóźniej w dacie ogłoszenia zwolnień grupowych.
2. W innych przypadkach wymagany wiek należy osiągnąć najpóźniej w ostatnim dniu wypowiedzianej umowy o pracę.

5.5. Zasiłek porodowy

Zasiłek porodowy przysługuje zarówno osobom zatrudnionym, jak i prowadzącym własną działalność gospodarczą. Można o niego wnioskować już od 6 miesiąca ciąży. Co do zasady wniosek o przyznanie zasiłku składa ojciec dziecka. Jeżeli ojciec dziecka nie pracuje, wniosek składa matka dziecka. Osoby bezrobotne, na zasiłku chorobowym lub pobierające świadczenia emerytalno-rentowe postępują zgodnie z procedurą przewidzianą dla osób zatrudnionych. O zasiłek porodowy należy wnioskować :

- w Kasie Zasiłków Rodzinnych (*Caisse d'Allocation Familiales*) właściwej dla pracodawcy - osoby zatrudnione na umowę o pracę,
- w Kasie Zasiłków Rodzinnych (*Caisse d'Allocation Familiales*) właściwej dla ostatniego pracodawcy - osoby bezrobotne,
- w Kasie Ubezpieczenia Społecznego (Caisse d'Assurance Sociale) -osoby prowadzące działalność gospodarczą / samo zatrudnione,
- w Narodowej Kasie Zasiłków Rodzinnych dla osób zatrudnionych (Office National d'allocations familiales pour travailleurs salariés – ONAFTS www.rkw.be) w przypadku osób, które jeszcze nigdy nie pracowały, które pracują w szkolnictwie, bądź są pracownikami przygranicznymi.

Przydatne linki:
www.belgium.be
www.socialsecurity.be
www.rva.fgov.be
www.onem.be
www.capac.fgov.be
www.autravail.be
www.acv-online.be

6. SZCZEPIENIA, SŁUŻBA ZDROWIA

6.1. Szczepienia

Nie istnieją zagrożenia sanitarno-epidemiologiczne, nie ma problemów z dostępem do opieki medycznej.

W Belgii istnieje następujący katalog szczepień:

WZW A - wirusowe zapalenie wątroby typu A - szczepienie niekonieczne
WZW B - wirusowe zapalenie wątroby typu B - szczepienie zalecane (niemowlaki, dzieci w wieku od 11 do 12 lat)
ŻG - Żółta gorączka - szczepienie niekonieczne
BTP - błonnica, tężec - szczepienie zalecane (niemowlaki, dzieci w wieku od 5 do 6 lat oraz od 14 do 16 lat, dorośli),
Polio – szczepienie obowiązkowe (niemowlaki, dzieci w wieku od 5 do 6 lat)
DB - dur brzuszny - szczepienie niekonieczne
W - wścieklizna - szczepienie niekonieczne
JZM - japońskie zapalenie mózgu - szczepienie niekonieczne
MK - szczepionka meningo-kokowa (a+c) - szczepienie zalecane (niemowlaki)
Dwoinka zapalenia płuc (pneumokoki) (niemowlaki, dzieci w wieku od 14 do 16 lat, dorośli)
Rotawirusy (niemowlaki)
Krztusiec (dzieci w wieku od 5 do 6 lat i od 14 do 16)
Odra, różyczka, nagminne zapalenie przyusznic (niemowlaki, dzieci w wieku od 5 do 6lat, od 11 do 12 i od 14 do 16, dorośli)
Grypa (dzieci w wieku od 14 do 16 lat, dorośli)
Wirus brodawczaka ludzkiego (dzieci w wieku id 11 do 12 lat)
Haemophilus influenzae (niemowlaki)

6.2. Ubezpieczenia przy pobytach turystycznych

Każdy, kto wybiera się na urlop, w podróż służbową, na krótką wycieczkę bądź też zamierza odbyć studia w Belgii, powinien pamiętać o wyrobieniu Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego. Na podstawie EKUZ przysługują **świadczenia medyczne w zakresie niezbędnym z medycznego punktu widzenia.** Lekarz udzielający pomocy ustala, czy dane świadczenie jest niezbędne w konkretnym przypadku, biorąc pod uwagę jego charakter oraz przewidywany okres pobytu ubezpieczonego w danym państwie członkowskim. Każde państwo członkowskie ustala własne kryteria i zasady udzielania świadczeń medycznych, dlatego polski świadczeniobiorca udający się do Belgii będzie, w zakresie prawa do świadczeń medycznych, traktowany jak osoba, która jest ubezpieczona w belgijskim systemie opieki zdrowotnej. W związku z powyższym karta zapewnia jej posiadaczowi taki sam dostęp do instytucji ochrony zdrowia działających w sektorze publicznym (np. lekarza, apteki, szpitala lub ośrodka zdrowia), jaki mają obywatele belgijscy. Można korzystać z opieki zdrowotnej we wszystkich placówkach służby zdrowia. Jednakże placówki, które nie przystąpiły do ogólnokrajowej umowy z kasami chorych, stosują stawki wyższe niż uzgodnione w umowie. Informacje o świadczeniodawcach, którzy są stroną umowy, udzielają placówki służby zdrowia i kasy chorych. Leczenie szpitalne wymaga skierowania. W nagłych przypadkach można zgłosić się bezpośrednio do szpitala. Lekarzowi należy przedstawić EKUZ.

Opłaty podane poniżej mogą się nieznacznie różnić i z reguły nie podlegają zwrotowi, chyba że zaznaczono inaczej.

Za leczenie ambulatoryjne, stomatologiczne i leki **należy najpierw zapłacić pełną cenę**, a potem można ubiegać się o zwrot części poniesionych kosztów w lokalnej kasie chorych. Świadczeniodawca wystawia zaświadczenie stwierdzające, jakich świadczeń udzielił (Attestation de soins donnes/Getuigschrift voor verstrekte hulp).

Po złożeniu tego zaświadczenia kasa chorych zwraca koszty pomniejszone o udział własny pacjenta, który wynosi:

- w przypadku porad lekarskich i leczenia stomatologicznego: 25% - 40%

- za leki: 0%, 25%, 50%, 60%, 80% w zależności od rodzaju leku
- za przepisaną receptę 2,00 EUR.

Należy pamiętać, że kasa chorych zwraca koszty wg stawek uzgodnionych w umowach ze świadczeniodawcami, także wtedy, gdy świadczenia zostały udzielone po wyższej cenie.

W przypadku leczenia szpitalnego kasa przejmuje większość kosztów, lecz pacjent ponosi pewne bezzwrotne opłaty: ryczałt za przyjęcie do szpitala (**40,59 EUR**), opłatę za każdy dzień pobytu w szpitalu (**13,32 EUR,** dzieci **4,73 EUR**) oraz dzienną opłatę za leki stosowane podczas hospitalizacji (**0,62 EUR**).

Uprawnionym do wystawiania recepty objętej refundacją jest każdy lekarz. Wykupując leki, należy okazać farmaceucie swoją EKUZ. Jeśli ubezpieczony nie posiada EKUZ również za leki refundowane będzie musiał zapłacić pełną cenę. Farmaceuta wystawi wówczas dowód zapłaty wyszczególniający zakupione leki, na podstawie którego można dochodzić zwrotu kwoty refundowanej.

W przypadku skorzystania z leczenia w belgijskim szpitalu, nie przedstawiając EKUZ, szpital może obciążyć pacjenta pełnymi lub częściowymi kosztami hospitalizacji, nie tylko opłatami zryczałtowanymi.

O refundację można ubiegać się jeszcze w trakcie pobytu w Belgii, składając wniosek do belgijskiej kasy chorych. Należy załączyć zaświadczenia wydane przez lekarza (Attestation de soins donnes/Getuigschrift voor verstrekte hulp), EKUZ, rachunki ze szpitala, dowody zapłaty z aptek i kopie wszystkich recept.

Także po powrocie do Polski, we właściwym oddziale NFZ, można złożyć wniosek o zwrot kosztów leczenia, załączając wyżej wymienione dokumenty.

Jednakże należy zauważyć, iż karta nie zapewni pokrycia kosztów ochrony zdrowotnej jej właściciela podczas pobytu za granicą, jeśli celem jego podróży jest leczenie choroby lub rany nabytej przed rozpoczęciem podróży. Karta nie zapewnia również pokrycia kosztów leczenia w ośrodkach prywatnych. W związku z powyższym należy pamiętać, że może być konieczny zakup na własny koszt leków lub innych świadczeń nie objętych refundacją w ramach EKUZ (w

celu uzyskania szczegółowych informacji na ten temat radzimy o skontaktowanie się z NFZ na: www.nfz.gov.pl).

Koszty transportu sanitarnego na terytorium Belgii są w pełni odpłatne. Nie przysługuje zwrot tych wydatków, chyba że karetkę pogotowia wezwano do wypadku przy pracy.

Również transport powrotny do Polski jest odpłatny ze strony pacjenta (jedynie w szczególnych przypadkach NFZ podejmuje decyzję o bezpłatnym transporcie).

EKUZ nie zapewnia pokrycia kosztów transportu medycznego do Polski oraz obowiązujących w Belgii opłat za świadczenia medyczne, dlatego aby uniknąć obciążenia tymi kosztami, wskazane jest wykupienie dodatkowego prywatnego ubezpieczenia.

Wszelkie informacje dotyczące ubezpieczenia można uzyskać na stronie internetowej NFZ: www.nfz.gov.pl oraz w biurach regionalnych Pomocniczej Kasy Chorych (Casse auxiliare d`assurance maladie- invalidité/ Hulpas voor Ziekteen Invaliditeitsverzekering) lub biurach lokalnych kas chorych (mutualité/ ziekenfonds), bądź w instytucji łącznikowej:

Institut National D'Assurance Maladie Invalidite (INAMI) / Rijksinstitutvoor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV)
211 Avenue de Tervuren,
1150 Brussels, Belgique
Tel. : 0032 2 739 71 11
Fax : 0032 2 739 72 91
Strona internetowa: www.riziv.fgov.be

6.3 Ubezpieczenia zdrowotne w Belgii

Osoby przebywające oficjalnie na terenie Belgii podlegają belgijskiemu ubezpieczeniu zdrowotnemu. Dotyczy to osób zatrudnionych na umowę o pracę, bezrobotnych z prawem do zasiłku, niezdolnych do pracy z prawem do zasiłku, kobiet korzystających z zasiłku macierzyńskiego, osób przebywających na belgijskiej emeryturze pomostowej, emerytów oraz osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie Belgii. Wyjątek stanowią osoby oddelegowane do pracy w Belgii z innego kraju (wewnątrz Unii Europejskiej). Wówczas

zastosowanie mają przepisy rozporządzenia europejskiego dotyczące koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Ubezpieczenie zdrowotne w Belgii obejmuje dwa sektory:

- opiekę medyczną (koszty konsultacji lekarskich, leczenia stomatologicznego, leczenia szpitalnego, medykamentów, w niektórych przypadkach koszty protez oraz rekonwalescencji);
- zasiłki chorobowe, macierzyńskie i inwalidzkie.

Dowodem ubezpieczenia w Belgii jest Karta SIS (karta tożsamości społecznej). Jest to karta elektroniczna, zawierająca informacje o numerze identyfikacyjnym firmy ubezpieczeniowej, o numerze ubezpieczenia, a także datę ważności i informacje uprawniające do zwrotu kosztów opieki medycznej. Karta jest wydawana przez firmę ubezpieczeniową. Należy ją wymieniać co 10 lat. Otrzymują ją wszystkie osoby ubezpieczone w Belgii, bez względu na wiek, status społeczny i sytuację zawodową. Karty SIS używamy podczas pobytu w szpitalu lub klinice (po okazaniu karty SIS rachunki za opiekę medyczną będą bezpośrednio przesyłane do ubezpieczenia), wizyty u lekarza, stomatologa, fizjoterapeuty, ortopedy oraz w czasie wizyty pielęgniarki w domu (rachunki za opiekę medyczną należy dostarczyć do placówki ubezpieczeniowej). Karta SIS jest potrzebna również podczas zakupu leków refundowanych w aptece. Zawsze trzeba używać karty SIS osoby, na którą została wystawiona recepta.

Belgijski system ubezpieczenia zdrowotnego zakłada, iż w przypadku opieki medycznej, leczenia, hospitalizacji część kosztów pokrywa ubezpieczenie zdrowotne, a pozostałą część – pacjent.

Postanowienie Królewskie określa wysokość zwrotów za opiekę medyczną. Taryfy czy wysokość honorariów lekarskich ustalają kasy chorych oraz zrzeszenia lekarzy. Zarówno wysokość honorarium, jak i wysokość zwrotu z ubezpieczenia zdrowotnego zależą od rodzaju usługi medycznej (konsultacje u lekarza pierwszego kontaktu – domowego, konsultacje u specjalisty, zabiegi, leczenie szpitalne itd.) Lista oficjalnych taryf za opiekę medyczną oraz wysokości

zwrotów, jakie otrzymuje pacjent, są dostępne na stronie belgijskiego narodowego funduszu zdrowia (www.riziv.fgov.be, www.inami.fgov.be) lub w kasach chorych. Emeryci, wdowy i wdowcy, sieroty, osoby niepełnosprawne, osoby niezdolne do pracy oraz osoby przebywające dłużej niż rok na zasiłku dla bezrobotnych i mające ukończone 50 lat mają prawo do wyższych zwrotów kosztów za opiekę medyczną. Mają do nich prawo również osoby o bardzo niskich dochodach.

Wysokość honorariów opublikowanych przez belgijski narodowy fundusz zdrowia dotyczy tylko lekarzy, którzy mają podpisaną umowę z kasami chorych. Lekarze, którzy nie mają takiej umowy, mogą stosować podwyższone taryfy. Niemniej jednak wysokość zwrotu z ubezpieczenia, jaką otrzyma pacjent, jest przeważnie taka sama, niezależnie od tego, czy pacjent korzystał z usług lekarza mającego umowę z kasą chorych czy nie. Wyjątek stanowią koszty usług logopedów, kinezyterapeutów, położnych, którzy nie mają umowy z kasami chorych. Wówczas pacjenci otrzymują niższe kwoty zwrotów z ubezpieczenia zdrowotnego.

W Belgii leki i środki farmaceutyczne zostały podzielone na 6 grup:

- grupa A to leki niezbędne, ratujące życie, np. przeciw chorobom nowotworowym, cukrzycy czy epilepsji. Koszty leków z grupy A są w 100 proc. pokrywane przez ubezpieczenie zdrowotne. Pacjent nie ponosi żadnych kosztów;
- grupa B to leki konieczne, np. antybiotyki, środki przeciw astmie czy na nadciśnienie. Za te leki pacjent płaci od 15 do 25 proc., a 75 do 85 proc. kosztów pokrywa ubezpieczenie;
- grupa C to środki przeciw łagodnym lub krótkotrwałym schorzeniom, np. syropy. Koszty tych leków są w 50 proc. pokrywane przez ubezpieczenie zdrowotne;
- grupa Cs – to medykamenty o niewielkiej użyteczności terapeutycznej, czyli np. szczepionki przeciw grypie czy środki antyalergiczne. Pacjent pokrywa 60 proc. kosztów takich środków;
- grupa Cx – np. tabletki antykoncepcyjne. Za te środki pacjent płaci ok. 86-90 proc. Ceny;
- grupa D – środki, za które pacjent płaci 100 proc. ceny. Są to np. środki przeciwbólowe, uspokajające, tabletki nasenne oraz (prawie wszystkie) witaminy.

Osoby, które jeszcze nie mają meldunku w Belgii, ale są już zatrudnione, również mają prawo do korzystania z ubezpieczenia zdrowotnego. W chwili kiedy pracodawca zgłasza pracownika do ubezpieczenia społecznego (najpóźniej pierwszego dnia pracy), pracownik, który nie ma jeszcze meldunku, a tym samym belgijskiego numeru pesel, otrzymuje zastępczy nr pesel, tzw. BIS-numer. Czasem zdarzają się trudności związane z prawem do zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego, jeśli pracownik został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego i do kasy chorych na podstawie zastępczego numeru pesel (BIS), a ubiega się o zasiłek, posługując się już właściwym numerem pesel, nadanym w chwili zameldowania. Dlatego na formularzach dotyczących zasiłku chorobowego/macierzyńskiego dobrze jest podawać zarówno numer BIS, jak i właściwy nr pesel (jeśli taki został już nadany).

Członkowie rodzin (współmałżonek/partner, dzieci, rodzice, dziadkowie) osób ubezpieczonych, zamieszkujące pod tym samym adresem co osoba ubezpieczona i pozostających na jej utrzymaniu, również mają prawo do korzystania z ubezpieczenia zdrowotnego. Osoby na utrzymaniu mają prawo do zwrotu kosztów leczenia, hospitalizacji oraz środków medycznych, natomiast nie mają prawa do zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego. Zasiłki to kompensata utraconych na skutek niezdolności do pracy dochodów. Dlatego osoby niepracujące i nieosiągające dochodów również nie mają prawa do zasiłków chorobowych czy macierzyńskich.

Osoby niezdolne do pracy z powodu choroby lub wypadku mają prawo – przez pewien okres – do tzw. płacy gwarantowanej, którą wypłaca pracodawca, oraz w zależności od długości okresu choroby, do zasiłku chorobowego czy inwalidzkiego.
Okres, w którym pracownik ma prawo do płacy gwarantowanej, zależy od statusu pracowniczego. Pracownicy fizyczni na okresie próbnym oraz pracownicy umysłowi ze stażem pracy (u danego pracodawcy) krótszym niż miesiąc, nie mają prawa do płacy gwarantowanej. W takiej sytuacji mogą ubiegać się o zasiłek chorobowy z kasy chorych. Pracownicy fizyczni po okresie próbnym oraz pracownicy umysłowi ze stażem pracy dłuższym niż miesiąc, ale przebywający na okresie próbnym, mają prawo do płacy gwarantowanej przez pierwsze 14 dni

niezdolności do pracy. Pracownicy umysłowi po zakończeniu okresu próbnego mają prawo do płacy gwarantowanej przez pierwsze 30 dni choroby.
Jeśli w ciągu 14 dni po zakończeniu choroby pracownik ponownie zachoruje na tę samą dolegliwość, nie będzie już miał prawa do pełnego okresu płacy gwarantowanej, a jedynie do tylu dni, ile ewentualnie pozostało z poprzedniego okresu choroby.

Po okresie płacy gwarantowanej pracownik ma prawo do zasiłku chorobowego, który wypłaca kasa chorych. Pracownik sam musi powiadomić swoją kasę chorych o niezdolności do pracy za pomocą specjalnego atestu (*atest van arbeidsongeschiktheid/certificat incapacité de travail*), który wypełnia lekarz. Osoby bezrobotne muszą dostarczyć taki atest do swojej kasy chorych najpóźniej 3. dnia choroby, pracownicy fizyczni najpóźniej 14. dnia choroby, a pracownicy umysłowi najpóźniej 28. dnia choroby. Osoby, które z nieuzasadnionych przyczyn za późno powiadomią kasę chorych o niezdolności do pracy, muszą liczyć się z możliwością utraty 10 proc. kwoty zasiłku chorobowego. Kasa chorych wysyła do pracownika specjalne formularze (*inlichtingsblad uitkeringen/fiche d'information prestations*). Muszą one zostać wypełnione zarówno przez pracownika, jak i przez jego pracodawcę lub przez bezrobotnego i przez instytucję, która wypłaca mu zasiłek dla bezrobotnych. Na podstawie informacji zawartych w formularzach kasa chorych oblicza wysokość zasiłku chorobowego. Zasiłek chorobowy jest wypłacany za 6 dni w tygodniu. Za święta państwowe, przypadające w okresie niezdolności pracownika do pracy, płaci pracodawca.
Okres tzw. podstawowej niezdolności do pracy może trwać maksymalnie 12 miesięcy. Osoby niezdolne do pracy dłużej niż rok otrzymują status inwalidy od pierwszego dnia 13. miesiąca choroby. Status inwalidy może być przyznany na czas nieokreślony (do wieku emerytalnego) lub na czas określony.

W Belgii okres urlopu macierzyńskiego (dla kobiet zatrudnionych na umowę o pracę lub dla bezrobotnych) trwa 15 tygodni lub w przypadku ciąży mnogiej – 19 tygodni. Urlop macierzyński może się rozpocząć najwcześniej 6 tygodni, a najpóźniej tydzień przed planowaną datą porodu. Pozostały okres trzeba wykorzystać po urodzeniu dziecka. Kobieta otrzymuje zasiłek z kasy

chorych za cały okres urlopu macierzyńskiego. Procedura ubiegania się o zasiłek macierzyński jest taka sama jak w przypadku niezdolności do pracy z powodu choroby. Zaświadczenie od lekarza najlepiej jest wysłać do kasy chorych jeszcze przed rozpoczęciem urlopu macierzyńskiego.

* *O zasiłek chorobowy oraz o zasiłek macierzyński mogą starać się osoby, które przepracowały w Belgii minimum 6 miesięcy i minimum 400 godzin w ciągu ostatnich dwóch kwartałów lub które przedłożą zaświadczenie (formularz E104 lub S1), iż przed podjęciem pracy w Belgii miały prawo do korzystania z ubezpieczenia zdrowotnego w innym kraju europejskim.*

W przypadku osób zamieszkałych oficjalnie w Belgii, które chcą wyjechać za granicę (również do Polski) należy poprosić w swojej kasie chorych o Europejską Kartę Ubezpieczeniową (*Europeese Verzekeringskaart/Carte européenne d'assurance*). Dzięki niej można korzystać z ubezpieczenia zdrowotnego na terenie Unii Europejskiej. Osoby, które zachorują lub ulegną wypadkowi za granicą i z tego powodu nie mogą podjąć pracy w ustalonym z pracodawcą terminie (np. po zakończeniu urlopu), mają obowiązek powiadomić o tym zarówno swojego pracodawcę (w ciągu 48 godzin), jak i swoją kasę chorych. Do kasy chorych należy dostarczyć formularz E115. Wypełnia go lekarz w kraju, w którym pracownik zachorował lub uległ wypadkowi. Formularz E115 należy dostarczyć tylko wtedy, kiedy okres niezdolności do pracy będzie dłuższy niż 14 dni (w przypadku pracowników fizycznych) lub niż 30 dni (w przypadku pracowników umysłowych).
Szczegółowe informacje można uzyskać w biurach regionalnych Pomocniczej Kasy Chorych (Casse auxiliare d'assurance maladie- invalidité/ Hulpas voor Ziekteen Invaliditeitsverzekering) lub biurach lokalnych kas chorych (mutualité/ ziekenfonds)

7. *SZKOŁA W BELGII.*

7.1 Oświata w Belgii

Oświata w Belgii – szkolnictwo w Belgii odzwierciedla strukturę narodowo-językową państwa, w której istnieje podział na francuskojęzycznych Walonów, flamandzkojęzycznych Flamandów i mniejszość niemieckojęzyczną. Każda z tych grup ma zapewniony autonomiczny system kształcenia. Wspólnota flamandzka, Wspólnota francuska i Wspólnota niemieckojęzyczna posiadają niezależne władze oświatowe (w tym odrębnych ministrów Oświaty). Nadzór szkolny prowadzony jest przez inspektorów państwowych lub regionalnych, których zadaniem jest ocena realizacji państwowego minimum programowego oraz weryfikacja dyplomów nauczycielskich.

Struktura szkolnictwa:

Przedszkole (fr. *école maternelle*, niderl. *kleuterschool*) trzyletnie, nieobowiązkowe, dla dzieci od trzeciego do szóstego roku życia. Przedszkola związane są organizacyjnie ze szkołą podstawową.

Szkoła podstawowa (fr. *école primaire*, niderl. *lagere school*), trwająca sześć lat.

Szkoła średnia (fr. *école secondaire*, dawniej: *humanités*, niderl. *middelbare school*) daje do wyboru dwie drogi kształcenia:

- Kształcenie tradycyjne – dwa, kolejne trzyletnie cykle programowe, z podziałem na dwa typy szkół, dające przygotowanie do podjęcia studiów wyższych:
    - klasyczne
    - humanistyczne
- Kształcenie odnowione – z podziałem na dwie specjalizacje umożliwiające:
    - otrzymanie wykształcenia ogólnego, technicznego lub artystycznego, co prowadzi do przygotowania kandydatów na studia wyższe lub podjęcia pracy zawodowej;

  - otrzymanie wykształcenia artystycznego, technicznego lub zawodowego, dające możliwość natychmiastowego podjęcia pracy lub kontynuacji nauki w szkole wyższej
- Kształcenie odnowione dzieli się na trzy, dwuletnie cykle:
  - cykl obserwacji – z jednolitym programem ogólnokształcącym;
  - cykl orientacji – z możliwością wyboru specjalizacji dalszego kształcenia;
  - cykl determinacji – z programem ograniczonym do wybranych przez uczniów kierunków specjalizacji. Przygotowuje on do studiów wyższych lub doskonalenia zawodowego.

Obowiązek szkolny rozpoczyna się od 6 roku życia i trwa do:

- 15 roku życia, dla uczniów uczęszczających do placówek o pełnym wymiarze godzinowym;
- 18 roku życia dla młodzieży pracującej, uczęszczającej do szkoły wieczorowo.

Szkolnictwo wyższe podzielone jest na:

- Kolegia wyższego szkolnictwa zawodowego ukształtowane na wzór uniwersytecki;
- Uniwersytety;

Kolegia zapewniają edukację opartą na wiedzy naukowej, natomiast uniwersytety na badaniach naukowych. Kolegia oferują programy na wyższym poziomie zawodowym, obejmującym jeden cykl kształcenia, trwający 3-4 lata. Po ukończeniu kolegium studenci otrzymują stopień *gegradueerde (niderl.), diplômé (fr.),* po czym mogą podjąć roczne studia zaawansowane.

Na uniwersytetach dostępne są tylko akademickie programy kształcenia. Po ukończeniu pierwszego cyklu, trwającego 2-3 lata, uzyskuje się stopień kandydata. Otrzymany dyplom nie jest końcowym, daje natomiast podstawy wiedzy do drugiego cyklu. Aby otrzymać stopień licencjata konieczne są dalsze studia trwające 2-3 lata, w niektórych przypadkach nawet 4. Większość programów drugiego cyklu zawiera końcowa dysertację prezentowaną na ostatnim

roku studiów, która stanowi raport na temat uczestnictwa studenta w programie badawczym. Po zakończeniu drugiego cyklu można podjąć studia akademickie uzupełniające lub zaawansowane, trwające od roku do dwóch. Trzeci cykl studiów może być prowadzony wyłącznie na uniwersytetach i prowadzi do doktoratu. Jego uzyskanie trwa minimum dwa lata od czasu ukończenia drugiego cyklu studiów i poprzedza go publiczna obrona pracy.

Uniwersytety w Belgii:

- Facultés Notre-Dame de la Paix (FUNDP)
- Facultés Universitaires Saint-Louis (FUSL)
- Katholieke Universiteit Leuven (K.U.Leuven)
- Universiteit Hasselt
- Université Catholique de Louvain (UCL)
- Université de Liège (ULg)
- Université de Mons-Hainaut
- Université Libre de Bruxelles (ULB)
- Universiteit Antwerpen (UA)
- Universiteit Gent (UG) (były Rijksuniversiteit Gent)
- Vrije Universiteit Brussel (VUB)

7.2 Nauczanie języka polskiego w belgijskich szkołach państwowych

W Belgii nie ma możliwości nauki języka polskiego w belgijskich szkołach państwowych w ramach szkolnictwa obowiązkowego. Istnieje natomiast możliwość nauki języka polskiego dla obcokrajowców przy uniwersytetach. Jest to organizowane w formie prywatnych kursów wieczorowych.

7.3 Szkolne Punkty Konsultacyjne

W Belgii istnieje kilka polskich **szkolnych punktów konsultacyjnych** (Bruksela, Antwerpia, Mons), w których realizowany jest program nauczania **Ministerstwa Edukacji Narodowej** Al.

Szucha 25 00-918 Warszawa. Nauka w nich odbywa się na zasadzie dobrowolności i obejmuje szkołę podstawową gimnazjum i szkołę średnią.

– **Szkolny Punkt Konsultacyjny im. Joachima Lelewela przy Ambasadzie RP w Brukseli**

Siedziba szkoły:
Boulevard de la Woluwe 22-24
1150 Woluwe Saint-Pierre
www.szkola-lelewela-bruksela.be
Adres do korespondencji:
Szkolny Punkt Konsultacyjny im. Joachima Lelewela przy Ambasadzie RP w Brukseli
Av. des Gaulois 29,
1040 Etterbeek
Kierownik Szkolnego Punktu Konsultacyjnego – mgr Radosław Wasiński. Kontakt jest możliwy we wtorki i czwartki w godzinach od 10:30 do 13:30,
Tel: 02 / 772 35 80.
e-mail: sekretariat@szkola-lelewela-bruksela.be

Szkolny Punkt Konsultacyjny im. Joachima Lelewela w Brukseli umożliwia dzieciom obywateli polskich czasowo przebywających za granicą uzupełnienie wykształcenia w zakresie szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego zgodnie z uzupełniającymi planami nauczania.
Do szkoły uczęszczają także dzieci obywateli polskich stale zamieszkałych za granicą.
Szkoła, realizując uzupełniające programy nauczania, prowadzi zajęcia edukacyjne w środy i w soboty zgodnie z ustalonym planem nauczania dla każdego etapu edukacyjnego. W ramach zajęć pozaszkolnych organizowane są konkursy tematyczne, projekty, spotkania z ciekawymi ludźmi ze świata kultury, sztuki, polityki i innych dziedzin życia publicznego. Działalność prowadzi również kółko teatralne, skupiające głównie uczniów starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjum.

W Szkolnym Punkcie Konsultacyjnym można skorzystać z porad specjalistów m.in. psychologa, pedagoga, którzy zdiagnozują trudności w uczeniu się i udzielą pomocy w przypadkach zaburzeń emocjonalnych dziecka. W skład kadry pedagogicznej wchodzą nauczyciele posiadający kwalifikacje zgodne z wymaganiami Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Aby zapisać dziecko do szkoły podstawowej, należy wypełnić kartę zapisu ucznia i dostarczyć ją do sekretariatu Szkolnego Punktu Konsultacyjnego. Dokument ten można również pobrać ze strony internetowej szkoły: *www.szkola-lelewela-bruksela.be*
Zapisy do gimnazjum i liceum dokonywane są poprzez złożenie podania przez rodziców uczniów kończących szkołę podstawową lub gimnazjum. Podanie to należy przesłać do kierownika szkoły na adres:
Szkolny Punkt Konsultacyjny
im. J. Lelewela przy Ambasadzie RP w Brukseli,
rue du Bemel, 29/1
1150 Woluwe-St-Pierre.

Nauczanie na wszystkich poziomach jest bezpłatne. Do końca października każdego roku szkolnego należy uregulować składkę wyznaczoną przez Radę Rodziców. Wpłaty należy dokonać na podany numer konta założonego przez ww. Radę.

Prowadzone jest nauczanie języka polskiego, historii Polski, geografii Polski i wiedzy o społeczeństwie. Dla chętnych organizowane są również lekcje religii.

Obok zajęć edukacyjnych prowadzonych w każdą środę i sobotę, szkoła oferuje również kształcenie na odległość. Zajęcia takie są prowadzone raz w miesiącu, a ich termin jest do uzgadniany z prowadzącymi nauczycielami. Uczniowie korzystający z tego typu kształcenia są zobowiązani pisać prace kontrolne oraz zdawać egzaminy klasyfikacji końcowej.

Szkoła posiada bibliotekę szkolną, która znajduje się przy: rue du Bemel 29/1. Jest czynna w środy, czwartki i piątki w godzinach od 17.00 do 20.00. W okresie ferii jest nieczynna. Książki

mogą wypożyczać nie tylko uczniowie, lecz również dorośli. Oprócz bogatego księgozbioru, biblioteka wyposażona została w kilka komputerów, posiadających dostęp do Internetu.

– **Szkolny Punkt Konsultacyjny im. Jana Pawła II z siedzibą przy Polskiej Misji Katolickiej w Brukseli**

adres: Rue Jourdan, 80
1060 Bruxelles
tel./fax (0032 2) 537 25 82

Kierownik Szkolnego Punktu Konsultacyjnego: ks. Władysław Walaszczyk
wladyslaw@pmkbruksela.com
pmk@spzg.pl
www.szkolapmk.pl
Szkoła przy Polskiej Misji Katolickiej jest filią Szkolnego Punktu Konsultacyjnego im. J. Lelewela przy Ambasadzie RP w Brukseli, powstała w 1978 roku pod nazwą Ośrodek Szkolny. W chwili obecnej do szkoły uczęszcza około 400 dzieci. Program nauczania w szkole obejmuje: język polski, historię i geografię Polski i religię. Jest on dostosowany do poszczególnych grup wiekowych. Obecnie, obok dzieci tzw. stałej Polonii, szkoła przyjmuje także dzieci rodziców przebywających w Belgii czasowo. Zajęcia odbywają się w środy i piątki w godzinach popołudniowych oraz w soboty (cały dzień).

– **Szkolny Punkt Konsultacyjny z siedzibą w Mons przy Naczelnym Dowództwie Sojuszniczych Sił Zbrojnych NATO w Europie (SHAPE).**

Polish Section School – SIS,
Rue Soleil 1D, Apt. 5
7010 SHAPE Belgia
Tel/fax: 3265444037

mons@spzg.pl
Kierownik Szkolnego Punktu Konsultacyjnego: mgr. Joanna Pyłat

Zajęcia odbywają się w poniedziałki, wtorki, czwartki i piątki w godz. 16:00-19:15 oraz środy w godz. 13:00-15:30 i 16:00-18:25
Szkoła w Mons jest filią Szkolnego Punktu Konsultacyjnego im. J. Lelewela przy Ambasadzie RP w Brukseli, została utworzona w roku szkolnym 2002/2003 na terenie bazy SHAPE. Szkoła polska dzieli budynek ze szkołą kanadyjską i szkołą grecką. Szkoła realizuje uzupełniający plan nauczania.

– **Szkolny Punkt Konsultacyjny im. Gen. Stanisława Maczka przy Ambasadzie RP w Brukseli z siedzibą w Antwerpii**

Poolse School gen. St. Maczek bij Ambassade van de Republiek Polen
Siedziba szkoły: Sint Norbertus, Campus Sint-Jan Berchmanscollege, Joodenstraat 15, 2000 Antwerpen, Belgia
tel. 0032 3 2269212, fax 0032 3 2269212, komunikator głosowy
strona internetowa szkoły: www.szkolapolska.eu
e-mail: pruska@skynet.be

Kierownik Szkolnego Punktu Konsultacyjnego: mgr Monika Pruska

Szkoła realizuje uzupełniający plan nauczania
środy w godz. 14:00-19:00, soboty w godz. 9:00-16:00

Szkoła mieści się w budynku renomowanej szkoły belgijskiej, Sint-Jan Berchmanscollege w centrum miasta Antwerpia. W skład Punktu wchodzi: szkoła podstawowa, gimnazjum i liceum. Łączna liczba oddziałów 28; liczba uczniów 540. Placówka realizuje plan nauczania określony rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej. Poza działalnością statutową na terenie szkoły

organizowane są zajęcia dla młodzieży i dzieci w: drużynie piłki nożnej, teatrzyku, redakcji gazety szkolnej, zespołu prowadzącego stronę internetową szkoły.

Zajęcia odbywają się w środy od godz. 12.00 oraz w soboty od 08.00 do 17.00. Liczba lekcji dla każdej z klas 4-5. Realizując program uzupełniający szkoła prowadzi zajęcia z j. polskiego, historii Polski i geografii Polski. Pozostałe przedmioty ogólnokształcące uczniowie muszą realizować w szkole miejscowej belgijskiej.

Zgłoszenie i zapis dziecka, które przybyło z Polski odbywają sie przez cały rok, rodzice zgłaszają sie do kierownika szkoły z dokumentami osobowymi i szkolnym dziecka oraz własnymi dokumentami tożsamości. Dla klas pierwszych szkoły podstawowej od kwietnia do czerwca każdego roku (dla osób przebywających na terenie Belgii).

Szkoła jest bezpłatna, rodzice ponoszą koszt zakupu podręczników i pomocy szkolnych dla dziecka oraz opłatę za ubezpieczenie dziecka na terenie szkoły. Na terenie szkoły działa Rada Rodziców, która pobiera opłatę na zajęcia i imprezy pozalekcyjne dla uczniów.

– **Polskie Centrum Kształcenia im. Jana Pawła II –** *Szkoła społeczna, utrzymywana z czesnego płaconego przez rodziców*

Zajęcia odbywają się: Ecole Notre - Dame de la Paix i College Roi Baudouin
Rue du Radium 5
1030 Bruksela (Place Dailly).
Dyrektor Arszagi vel Harszagi Teresa
Tel. 003227056118
gsm: +32 486 384007
e-mail: teresa@arszagi.eu

Szkoła realizuje uzupełniające plany nauczania Ministerstwa Edukacji Narodowej w Warszawie w zakresie klasy zerowej, szkoły podstawowej (język polski, historia, geografia, religia) i gimnazjum. Zajęcia te przeznaczone są dla uczniów bardzo dobrze mówiących po polsku i dla uczniów powracających do kraju.

Dla uczniów nie znających języka polskiego zorganizowana jest Klasa Polonijna z nauczaniem - Język polski jako obcy dla dzieci.
Na zakończenie każdego semestru przeprowadzane są we wszystkich klasach egzaminy sprawdzające stopień opanowania wiadomości i umiejętności. Skład kadry pedagogicznej to wykwalifikowani nauczyciele.

8. INFORMACJE DLA KIEROWCÓW I POSIADACZY SAMOCHODÓW.

8.1. Obowiązek przerejestrowania samochodu

1. Osoby posiadające miejsce stałego zamieszkania na terenie Belgii (meldunek w gminie) mają obowiązek natychmiastowej rejestracji pojazdów w Belgii zgodnie z artykułem 3§1 Rozporządzenia Królewskiego z dnia 20 lipca 2001 r. dotyczącego rejestracji pojazdów (Monitor belgijski z dnia 8.08.2001 r.). Niedopełnienie powyższego obowiązku niesie za sobą poważne konsekwencje. Brak rejestracji na terenie Belgii oznacza niepłacenie podatków drogowych i stanowi tym samym przestępstwo podatkowe.
2. Osoby nieposiadające miejsca stałego zamieszkania na terenie Belgii (brak meldunku w gminie) mogą poruszać się w Belgii pojazdami zarejestrowanymi za granicą, jeżeli pojazdy te są zarejestrowane w jednym z krajów członkowskich UE, a tablice rejestracyjne są zgodne z przepisami prawnymi państwa, w którym dokonano rejestracji (artykuł 4§1 Rozporządzenia Królewskiego z dnia 20 lipca 2001 r. dotyczącego rejestracji pojazdów, Monitor belgijski z dnia 8.08.2001 r.).
3. Osoby poruszające się na terenie Belgii pojazdem pożyczonym i zarejestrowanym w Polsce muszą posiadać przy sobie i okazywać na żądanie organu kontroli ruchu drogowego oświadczenie stwierdzające prawo kierującego do używania pojazdu (artykuł 3§2 Rozporządzenia Królewskiego z dnia 20 lipca 2001 r. dotyczącego rejestracji pojazdów, Monitor belgijski z dnia 8.08.2001 r.). Powyższe oświadczenie musi być przetłumaczone na język francuski lub niderlandzki oraz zawierać poświadczenie podpisu.

Podstawa prawna: Rozporządzenia Królewskiego z dnia 20 lipca 2001 r. dotyczącego rejestracji pojazdów (Monitor belgijski z dnia 8.08.2001 r.). Treść Rozporządzenia znajduje się na stronie internetowej Monitora belgijskiego: www.moniteur.be

Więcej informacji można uzyskać na stronie internetowej Ministerstwa Transportu w dziale Dyrekcji Rejestracji Pojazdów (Direction pour l'Immatriculation des Véhicules - Directie Inschrijving voertuigen): www.mobilit.fgov.be/fr/index.htm

8.2. Podstawowe zasady dot. korzystania z samochodu i dróg w Belgii

W Belgii obowiązują górne limity prędkości: na autostradach - 120 km/godz., na drogach szybkiego ruchu (o oddzielonych jezdniach dla każdego kierunku) - 90 km/godz., na innych drogach na obszarze nie zabudowanym - 70 km/godz., na obszarze zabudowanym - 50 km/godz. Obowiązuje tu generalna zasada pierwszeństwa pojazdów nadjeżdżających z prawej strony. Wyjątki od tej zasady są sygnalizowane odpowiednimi znakami drogowymi. Obowiązkowe jest zapinanie pasów bezpieczeństwa zarówno na przednich, jak i tylnych siedzeniach. Rozmawianie przez telefon komórkowy podczas prowadzenia samochodu jest zabronione. Maksymalny dopuszczalny poziom alkoholu we krwi kierowcy to 0,5 promila. Kary za przekroczenie prędkości wynoszą od ok. 140 do 400 EUR. Przekroczenie dozwolonej prędkości o 40 km/godz. (30 km/godz. na obszarze zabudowanym) może być też powodem zatrzymania prawa jazdy. Szczególnie dokładnie sprawdzane są dokumenty samochodów ciężarowych i ich kierowców, a niedopełnienie jakichkolwiek formalności (zwłaszcza przekroczenie limitów czasu jazdy, usterki bądź nieprawidłowości w tachografach, brak winietek opłaty drogowej) karane jest bardzo wysokimi mandatami, sięgającymi niekiedy kilku tysięcy euro. Mandaty trzeba płacić niezwłocznie gotówką, pod rygorem unieruchomienia pojazdu aż do czasu wniesienia opłaty, co może narazić podróżującego na dodatkowe koszty przymusowego parkowania pojazdu na parkingu policyjnym. Międzynarodowe prawo jazdy nie jest obowiązkowe. Uwaga: Polskie prawa jazdy starego typu utraciły ważność 30 czerwca 2006 r. Nie można mieć praw jazdy wydanych przez więcej niż jeden kraj członkowski UE.

PODRÓŻOWANIE PO KRAJU. Nie ma żadnych ograniczeń. Belgia ma dobrze rozwinięty system dróg i bezpłatnych, oświetlonych autostrad oraz gęstą sieć tanich połączeń kolejowych

9. PRZYDATNE INFORMACJE I ADRESY.

9.1. Przepisy celne

Turystów podróżujących po krajach Unii Europejskiej obowiązują ograniczenia ilościowe dotyczące wwozu towarów przeznaczonych do użytku osobistego i nie podlegających odsprzedaży. Określenie „do użytku osobistego" obejmuje także towary przewożone z przeznaczeniem na prezenty. Sprzedaż jest naruszeniem prawa zagrożonym ich konfiskatą oraz dodatkową karą. W poważniejszych przypadkach konfiskacie może podlegać też pojazd, którym towary były przewożone. Przykładowo, przewożone towary uznaje się za służące do użytku osobistego, jeżeli przy wjeździe do Belgii nie przekraczają one następujących ilości: 200 szt. papierosów, 200 szt. cygar, 1 kg tytoniu, 10 l spirytusu, 20 l wina ze zwiększoną zawartością alkoholu (np. sherry, porto), 90 l wina (w tym maksymalnie 60 l wina musującego), 110 l piwa. Osoby w wieku poniżej 17 lat nie mogą przewozić wyrobów alkoholowych ani tytoniowych. Po przystąpieniu Polski do UE znikła możliwość ubiegania się przez polskich turystów wracających do kraju o zwrot podatku VAT od towarów zakupionych w krajach unijnych. **Uwaga:** przy rejestracji nowego pojazdu sprowadzonego do Polski z państwa członkowskiego UE należy zapłacić podatek VAT jeżeli nie upłynął okres 6 miesięcy od daty jego pierwszej rejestracji i posiada przebieg mniejszy niż 6000 km (zwolnienie z podatku VAT nastąpi, gdy zostaną spełnione **oba warunki łącznie** tj: upłynie co najmniej 6 miesięcy od daty pierwszej rejestracji pojazdu i jego przebieg będzie większy niż 6.000 km).

9.2. Bezpieczeństwo

Zagrożenie przestępczością w Belgii stale wzrasta. Plagą są kradzieże kieszonkowe lub bagaży podręcznych, a także włamania do samochodów i kradzieże pozostawianych tam rzeczy. Dotyczy

to głównie dużych miast, zwłaszcza Brukseli i Antwerpii. W związku ze wzrastającym zagrożeniem terrorystycznym na świecie, należy liczyć się z możliwością wystąpienia zamachów, zwłaszcza w Brukseli, która jest siedzibą wielu instytucji międzynarodowych, w tym NATO i UE.

Ważne telefony alarmowe [*URGENCES*] i informacyjne

Europejski Numer Alarmowy w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia lub mienia	112
Straż pożarna	100
Pogotowie ratunkowe	100
Policja	101
Centrum toksykologiczne	070 245 245
Czerwony Krzyż	105
Dyżur dentystyczny	02 426 10 26
Dyżur lekarzy (po fr.)	02 479 18 18
SOS lekarze Bruksela (po fr i fl)	02 513 02 02
Taksówki 24h/24h	Taxi VERTS 02 349 49 49 Taxi BLUE 02 268 00 00
Pomoc drogowa	070344777

9.3. Bezdomność

W Brukseli na ulicach widzi się mniej bezdomnych niż w innych zachodnioeuropejskich metropoliach. Władze belgijskich miast na czas trwającej zimy zapewniają dodatkowe miejsca noclegowe dla bezdomnych. Bezdomnych, którzy nie chcą się podporządkować rygorom panującym w noclegowniach, w najzimniejsze noce wpuszcza się do niektórych dworców, gdzie

mogą skorzystać z ogrzanych pomieszczeń i toalet. Bezdomni skupiają się głównie w dwóch największych miastach: Brukseli i Antwerpii.

Ośrodki dla bezdomnych:

Pomoc dla bezdomnych
Centre d'accueil d'urgence « ARIANE »
Avenue du Pont de Lutre, 132
1190 Forest
Tél. 02 346 66 60

CPAS Bruxelles
Cellule d'Aide sociale Urgente
Rue Haute, 296
1000 Bruxelles
Tél. 02 543 63 39
02 543 63 32

CASU
Tél 0800 99 340 (appel gratuit)

Maisons d'accueil pour sans abris
Centre d'accueil d'urgence « ARIANE »
Avenue du Pont de Lutre, 132
1190 Forest
Tél. 02 346 66 60

Clos Sainte- Thérese
Parvis de Saint-Gilles, 33A
1060-Bruxelles
Tél : 02/537.33.33
Fax : 02/538 81 11

KAMIANO
Lombardesrtraat 28
2000 Antwerpia
Tél. 03 229 04 10

9.4. Informacje o zagrożeniach (handel ludźmi)

Wyjazd za granicę może być doskonałą okazją do zarobienia pieniędzy czy zdobycia nowego doświadczenia zawodowego. Jednak pamiętaj, że wyjazd za granicę w celu podjęcia pracy pociąga za sobą zagrożenia. Jednym z nich jest przestępstwo handlu ludźmi. Obecnie przestępstwo handlu ludźmi jest zdefiniowane w polskim kodeksie karnym (art. 115 § 22 k.k.):

„Handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem:

1. przemocy lub groźby bezprawnej,
2. uprowadzenia,
3. podstępu,
4. wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania,
5. nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności,
6. udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą

- w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka lub w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy. Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w pkt 1 - 6”.

Aby dane zachowanie sprawcy zostało uznane za przestępstwo handlu ludźmi, musi być jednym z wymienionych w definicji zachowań (np. dostarczenie osoby czy jej transport), w trakcie którego sprawca zastosował przynajmniej jeden ze środków (np. uprowadzenie czy wprowadzenie w błąd), a jego zachowanie miało na celu wykorzystanie drugiej osoby. Manipulacja, jakiej dopuszczają się przestępcy w celu rekrutacji przyszłych ofiar (np. w postaci zastraszenia, oszustwa bądź długu do spłacenia) jest przyczyną, dla której uznano, iż o handlu ludźmi należy mówić również wtedy, gdy do wykorzystania doszło za zgodą ofiary.

Handel ludźmi to przestępstwo zagrożone karą od 3 do 15 lat pozbawienia wolności, zaś przygotowanie do jego popełnienia - karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Warunki zorganizowania bezpiecznego wyjazdu za granicę

Handel ludźmi do pracy przymusowej to, obok wykorzystania seksualnego, najczęstsza forma tego przestępstwa, której ofiarami stają się m.in. obywatele Polski wyjeżdżający do krajów Europy Zachodniej. Sprawcy często obiecują atrakcyjne warunki zatrudnienia osobom bez

kwalifikacji czy nieznającym języka obcego. Dlatego nie należy przyjmować ofert pracy od osób nowopoznanych, a wybierając ogłoszenia o pracę publikowane w prasie czy w Internecie należy zachować szczególną ostrożność.

Inne zagrożenie związane z wyjazdem to oszustwo przez pracodawcę: może się zdarzyć, że pracodawca nie wypłaci wynagrodzenia za wykonaną pracę, może zdarzyć się także, że warunki pracy, na które pracownik wyraził wcześniejszą ustną zgodę mogą się zmienić w trakcie wykonywania pracy.

Dlatego wybierając się za granicę, przestrzegaj kilku podstawowych zasad:

- Sprawdź, czy agencja zatrudnienia posiada certyfikat (www.kraz.praca.gov.pl);
- Nie korzystaj z ofert pracy zawierających jedynie numer telefonu;
- Nie spotykaj się z przedstawicielem agencji zatrudnienia poza biurem firmy (np. na dworcu, w kawiarni);
- Pamiętaj, że agencja zatrudnienia nie ma prawa do pobierania opłat za załatwienie pracy (z wyjątkiem opłat z tytułu dojazdu i powrotu osoby kierowanej, wydania wizy, badań lekarskich i tłumaczenia dokumentów);
- Zawsze domagaj się umowy o pracę – najlepiej po polsku;
- Weź ze sobą adres i numer telefonu najbliższego polskiego konsulatu w kraju, do którego jedziesz;
- Sprawdź, czy w kraju, do którego jedziesz, działa organizacja pozarządowa, która może udzielić Ci pomocy:

W Belgii wsparcie koordynowane jest przez Centrum do Spraw Równego Traktowania i Przeciwdziałania Rasizmowi (Centre pour l'Egalité des Chances et la Lutte contre le racisme), środki przekazywane są na rzecz trzech organizacji pozarządowych PAYOKE, PAG-ASA i SURYA. PAG-ASA jest organizacją działającą w Brukseli zapewniającą całodobowe wsparcie i schronisko dla ofiar i całodobowe wsparcie telefoniczne (adres: Cellebroersstraat 16, 1000 Bruksela, tel.: + 32 (0)2 511 64 64, e-mail: info@pag-asa.be).

- Weź ze sobą kartę kredytową oraz rezerwową sumę pieniędzy pozwalającą na powrót do Polski w każdych okolicznościach;
- Zabierz ze sobą numery telefonów Poland Direct z kraju docelowego oraz telefon komórkowy z aktywnym roamingiem;
- Zostaw rodzinie lub zaufanej osobie plan podróży i – jeżeli jest to możliwe – adres lub numer telefonu, pod którym będziesz osiągalny. Przed wyjazdem ustal, jak często będziesz kontaktować się z rodziną.

Jeśli masz więcej pytań:

- Jeśli masz wątpliwości, w jaki sposób możesz bezpiecznie zorganizować swój wyjazd w celu podjęcia pracy, skontaktuj się z Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla ofiar handlu ludźmi (KCIK) realizowanym jako zadanie publiczne zlecane do wykonania przez MSWiA i obecnie prowadzonym przez organizację pozarządową – Fundację Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada (tel.: 22/628-01-20), odwiedź też stronę Centrum (www.kcik.pl).
- Centrum pomaga także obywatelom polskim, którzy padli ofiarą przestępstwa handlu ludźmi w innym kraju. Centrum może udzielić Ci wsparcia także wtedy, gdy przebywasz za granicą; w tym celu skontaktuj się z KCIK telefonicznie. Pamiętaj jednak, że Centrum nie może pokryć kosztów Twojego powrotu do Polski. W szczególnie uzasadnionych przypadkach konsul może udzielić pomocy Ci finansowej niezbędnej na powrót do Polski najtańszym środkiem transportu, jeśli zobowiążesz się do zwrotu pożyczki po powrocie.
- Po powrocie do kraju możesz skorzystać ze wsparcia KCIK (m.in. psychologicznego czy prawnego), a także uzyskać informację na temat możliwości skorzystania ze wsparcia w ramach pomocy społecznej.
- Jeśli planujesz wyjazd, skontaktuj się z organizacją pozarządową ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych (www.zaginieni.pl), która prowadzili poradnictwo skierowane m.in. do osób planujących wyjazd, lub skorzystaj ze strony internetowej www.bezpiecznapraca.eu. Fundacja ITAKA prowadzi także 24h linię wsparcia dla zaginionych i ich rodzin (tel. 0-801-24-70-70). Zespół ITAKI rejestruje przypadki zaginięć za granicą, prowadzi poszukiwania i udziela wsparcia rodzinom osób zaginionych. Ponadto ITAKA prowadzi całodobowy, bezpłatny telefon w sprawie zaginionych dzieci - 116 000.

Ponadto istotne informacje i wskazówki znajdziesz:

- w publikacji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji pt. „*Kompas podróżny. Poradnik dla wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia pracy*" (www.mswia.gov.pl/thb);
- w poradniku przygotowanym przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych pt. „*Polak za granicą*" (www.msz.gov.pl) – katalog pn. „Informacje konsularne".
- w krajach Unii Europejskiej działają lokalne punkty informacyjne przy władzach gmin, związkach zawodowych, organizacjach pozarządowych oraz ośrodkach polonijnych, w których otrzymasz niezbędną pomoc czy informacje np. o zasadach podjęcia pracy w danym kraju.

Pomoc polskiego konsulatu za granicą:

- w przypadku konfliktu z pracodawcą konsul może ułatwić Ci kontakt ze związkami zawodowymi, inspekcją pracy czy innymi miejscowymi instytucjami zajmującymi się obroną praw pracowniczych w danym kraju;.
- w przypadku zatrzymania, aresztowania lub pozbawienia wolności masz prawo wnioskować o kontakt z konsulem. Konsul zadba o to, żebyś nie był traktowany gorzej niż obywatel państwa, w którym przebywasz. Ponadto konsul może powiadomić rodzinę o aresztowaniu, uzyskać od władz miejscowych i przekazać zainteresowanemu informację o powodach zatrzymania, przewidywanej w ustawodawstwie sankcji karnej za popełnienie zarzucanego czynu, w czasie trwania procedury sądowej oraz ewentualnej możliwości zwolnienia, a także dostarczyć Ci listę adwokatów oraz utrzymywać z Tobą kontakt.

9.5. Święta w Belgii

Powszechne święta narodowe i dni wolne od pracy

1 stycznia - Nowy Rok [Nouvel An]

Poniedziałek Wielkanocny [Lundi de Pâques]

1 maja - Święto Pracy [Fête du travail]

Wniebowstąpienie (czwartek) [Ascension]

Zielone Świątki [Pentecôte]

21 lipca - Święto Narodowe Belgii (rocznica wstąpienia na tron króla Leopolda I w 1831 roku) [Fête Nationale]

15 sierpnia - Wniebowstąpienie Maryi Panny [Assomption]

1 listopada - Dzień Wszystkich Świętych [Toussaint]

11 listopada - Święto Wyzwolenia [Armistice de 1918]

25 grudnia Święta Bożego Narodzenia [Noël]

9.6. Przydatne adresy

OŚRODEK POLSKIEJ ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ

Av. de la Renaissance, 20 bte 25
1000 Bruxelles
Tel. : +32 2 740 06 20

Fax : +32 2 742 37 35
www.poland.travel
bruxelles@pot.gov.pl

BEPOLUX - IZBA HANDLOWA BELGIJSKO-LUKSEMBURSKO-POLSKA

Allée de la Recherche, 60
1070 Anderlecht
Tel. : +32 477 598 664
Fax : +32 2 768 04 52
www.bepolux.be
info@bepolux.be

RADA POLONII BELGIJSKIEJ

Rue Baron de Castro 46
1040 Bruxelles
lub
De Heuvel 16A
3600 Genk
Tel : +32 8 936 34 54
e-mail: ptaszynski.translations@skynet.be

POLSKA MACIERZ SZKOLNA W BELGII

Ośrodek Wakacyjny"Millennium" w Ardenach
Rue du Parc 19
4180 Comblain-la-Tour
Tel. +32 4 369 13 89, +32 496 94 01 71
www.pmsz.be

POLSKA MISJA KATOLICKA

Rue Jourdan, 80
1060 Saint-Gilles
Tel: +32 2 538 30 87
www.pmkbruksela.com

POLSKA MISJA KATOLICKA NA SCHAERBEEK

Mission catholique polonaise à Schaerbeek
Kościół Św. Elżbiety / Eglise Sainte Elizabeth
Rue Portaels, 24
1030 Schaerbeek

Tel: +32 2 242 56 50 – ks. - abbé Stanisław Dziura

10. ADRESY POLSKICH PRZEDSTAWICIELSTW DYPLOMATYCZNYCH I KONSULARNYCH W BELGII.

– **Ambasada RP w Królestwie Belgii**

Av. des Gaulois, 29
1040 Bruxelles - Etterbeek
Tel.: +32 2 739 01 00
Fax: +32 2 736 18 81
bebruamb2@msz.gov.pl

– **Wydział Konsularny Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Brukseli**

Rue des Francs, 28
1040 Bruxelles - Etterbeek
Tel. centrala (czynna całą dobę): +32 2 73 90 100 lub 101
Tel. sekretariat WK (codziennie od 8.30 do 16.30): +32 2 73 90 121
Fax. +32 2 73 64 459 lub 73 60 464

– **Ambasada RP w Brukseli - Wydział Promocji Handlu i Inwestycji**

Avenue de l'Horizon, 18
1150 Bruxelles
Tel. : +32 2 771 67 54
Fax : +32 2 771 18 39
brussels@trade.gov.pl

– **Stałe Przedstawicielstwo RP przy Kwaterze Głównej Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego**

Boulevard Leopold III
1110 Brussels
Tel. : +32 2 707 1388
Fax : +32 2 707 1389
www.brukselanato.polemb.net

bruksela.nato.sekretariat@msz.gov.pl

– **Przedstawicielstwo RP przy UE w Brukseli**

Rue Stevin, 139
1000 Bruxelles
Tel. : +32 2 7804 200
Fax : +32 2 7804 297
bebrustpe@msz.gov.pl

– **Instytut Polski w Brukseli**

Place Flagey 18
1050 Bruxelles
Tel. : +32 2 554 06 90
Fax : +32 2 644 06 89
http://www.culturepolonaise.eu/
contact@culturepolonaise.eu

Opracowanie:

Opracował: ***Tamara Maj-Kwiatkowska***

Aleksandra Gacyk-Bugajska

Jan Cibulla

Monika Derej-Szewczyk

Agnieszka Erychleb

Zebrał: ***Monika Derej-Szewczyk***

Przy opracowaniu wykorzystano:

Media polonijne w Belgii: Gazetka, Nowinki

Materiały informacyjne Związku Zawodowego ACV

Strony internetowe:

www.trade.gov.pl

www.nfz.gov.pl

www.msz.gov.pl

www.odyssei.com/pl/health/belgia.php

http://pl.wikipedia.org/

www.bruksela.polemb.net

http://pl.wikipedia.org/wiki/Belgia

http://poradnik.poland.gov.pl/

http://www.msz.gov.pl/Informacje,celne,10353.html

http://www.msz.gov.pl/index.php?page=14378&lang_id=pl&bulletin_id=36&document=25696

http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_bel_pl.htm

http://www.przewodniki-turystyczne.com.pl/opis_Belgia.html

http://belgia.geozeta.pl/wizy

http://tvp.info/informacje/ludzie/bezdomni-koczuja-w-centrum-brukseli/1314237